

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Matej Lesjak

Analiza letnih načrtov vojaškostrokovne literature na MORS med leti 2011 in 2013

Diplomsko delo

Ljubljana, 2015

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Matej Lesjak

Mentorica: doc. dr. Janja Vuga Beršnak

Analiza letnih načrtov vojaškostrokovne literature na MORS med leti 2011 in 2013

Diplomsko delo

Ljubljana, 2015

Analiza letnih načrtov vojaškostrokovne literature na MORS med leti 2011 in 2013

Diplomsko delo ima dva cilja. Prvi cilj bo predstavitev in definicija pojma vojaškostrokovne literature (VSL) ter kategorizacija vrst VSL. Za doseg cilja bodo uporabljene različne metode, in sicer primerjava s tujimi in domačimi, starejšimi viri, predstavitev hierarhije VSL znotraj Slovenske vojske in postopkov nastanka le-te. Drugi cilj je analiza razvoja letnih načrtov izdajanja vojaškostrokovne literature. Tukaj se obravnavajo različne spremenljivke, s katerimi se poskuša prikazati število, naklada in cena izdane oziroma načrtovane literature. Znotraj tega sklopa diplomskega dela se s pomočjo analize načrtovanih publikacij oziroma literature in realizacij izvede primerjava. Analiza je opravljena za vsako leto posebej ter za celotno obdobje treh let. Hkrati se še analizira načrtovane in realizirane publikacije, prav tako za vsako leto posebej ter za celotno obdobje.

Ključne besede: Vojaškostrokovna, vojaška, strokovna, literatura, Slovenija

The analysis of yearly plans for the development of military and other publications inside the defense ministry in the Republic of Slovenia, between the years 2011 and 2013

The thesis has a twofold theme. Firstly it tries to define and explain the term military publications. Also it tries to categorise the types of such publications. This is done by comparing it to other foreign and elder domestic sources. An additional task the thesis offers is the presentation of the hierarchy of military publications inside the Slovenian armed forces and the procedures for the development. Secondly it tries to show the yearly plans of the development of military and other publications in the Ministry of Defence in the Republic of Slovenia, between the year 2011 and 2013. Here it studies different variables, by which the number, amount and price of publications, are trying to be presented. In this phase there is a comparison inside the yearly plans and between the yearly plans.

Keywords: Military, army, publications, Slovenia

KAZALO

1	UVOD	7
2	TEORETIČNI IN METODOLOŠKI OKVIR	9
2.1	Cilj	9
2.2	Hipoteze	9
2.3	Metode.....	10
2.4	Struktura	10
3	VOJAŠKOSTROKOVNA LITERATURA	11
3.1	Delitev VSL.....	13
3.1.1	Doktrine	16
3.1.2	Navodila	17
3.1.3	Učno-izobraževalna literatura	18
3.1.3.1	Priročniki	18
3.1.3.2	Skripta in učbeniki	19
3.1.4	Periodične publikacije	20
3.1.5	Metode in merila	21
3.2	Hierarhičnost.....	21
3.3	Letni in dveletni načrti	25
4	LETNI IN DVELETNI NAČRTI MED LETI 2011 IN 2013	28
4.1	Letni načrt 2011	28
4.2	Letni načrt 2012	30
4.3	Letni načrt 2013	32
4.4	Skupni pregled letnih načrtov	33
4.5	Realizacije letnih načrtov	36
4.6	Interpretacija rezultatov	38
4.6.1	Interpretacija realizacij	39
5	ZAKLJUČEK	41
6	LITERATURA	44

SEZNAM KRATIC

AJP	Združena zavezniška publikacija (Allied joint publication)
AP	Število avtorskih pol
APP	Povprečno število avtorskih pol
ATP	Taktična zavezniška publikacija (Allied tactical publication)
DoA	Oddelek za kopensko vojsko (Department of the army)
DOP	Direktorat za obrambno politiko
DOZ	Direktorat za obrambne zadeve
GŠSV	Generalštab Slovenske vojske
IMADE	Mednarodna vojaška in obrambna enciklopedija (international military and defense encyclopedia)
ID	Izvirna dela
JLA	Jugoslovanska ljudska armada
KoV	Kopenska vojska
MO	Ministrstvo za obrambo
MORS	Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije
MTS	Materialno-tehnična sredstva
Nato	Organizacija severnoatlantskega sporazuma (North Atlantic treaty organisation)
OVS	Obveščevalno varnostna služba
RS	Republika Slovenija
SP	Služba za protokol
SSK	Služba za strateško komuniciranje
SVI	Sodobni vojaški izzivi
SVZ	Sektor za vojaške zadeve
UIL	Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje
URSZR	Učno-izobraževalna literatura
VSL	Vojaškostrokovna literatura
ZDA	Združene države Amerike

KAZALO TABEL

TABELA 4.1: LETNI NAČRT 2011	28
TABELA 4.2: LETNI NAČRT 2012	30
TABELA 4.3: LETNI NAČRT 2013	32
TABELA 4.4: LETNI NAČRTI SKUPAJ	33
TABELA 4.5: ŠT. IZDELKOV GLEDE NA NAČIN PRIPRAVE GRADIVA.....	34
TABELA 4.6: ŠTEVILO DEL VSL NAROČENIH S STRANI RAZLIČNIH NAROČNIKOV	35
TABELA 4.7: PRIMERJAVA MED LETNIMI NAČRTI IN REALIZACIJAMI.....	36
TABELA 4.8: PODATKI O REALIZACIJAH	39

KAZALO GRAFOV

GRAF 4.1:STROŠKI MED LETI 2011 IN 2013.....	33
GRAF 4.3: POVPREČNO ŠTEVILO AP NA IZDELEK.....	33
GRAF 4.2: POVPREČNI STROŠKI MED LETI 2011 IN 2013	33
GRAF 4.4: SKUPNO ŠTEVILO AVTORSKIH POL.....	34
GRAF 4.5: ŠTEVILO IZDELKOV MED LETI 2011 IN 2013	34
GRAF 4.6: ŠT. IZDELKOV GLEDE NA NAČIN PRIPRAVE GRADIVA.....	34
GRAF 4.7: ŠTEVILO DEL VSL NAROČENIH S STRANI RAZLIČNIH NAROČNIKOV	35

1 Uvod

V tem diplomskem delu se bom ukvarjal s preučevanjem vojaškostrokovne literature (VSL). Zaradi pomanjkanja raziskav na to temo sem se odločil, da bom poskusil poiskati, kako je ta termin definiran in kaj vse vsebuje. Problem je predvsem prisoten v Sloveniji, saj je treba ta termin, predvsem za potrebe akademskih krogov, raziskati in ustrezno definirati. V času študija obramboslovja nismo spoznali tega termina, kar še dodatno prispeva k odločitvi za raziskavo in predstavitev rezultatov stroki in študentom.

Osredotočil se bom na dve stvari, in sicer na pojem sam po sebi in na VSL znotraj Ministrstva za obrambo (MO). Pojem bo treba definirati s pomočjo primarnih in sekundarnih virov, medtem ko bom VSL znotraj MO raziskal s pomočjo enoletnih načrtov za izdajanje vojaškostrokovne in druge literature ter s pomočjo dokumentov, ki urejajo oziroma definirajo ta pojem. Tako bo diplomsko delo obsegalo teoretični in empirični del, prvi s poudarkom na definiciji in ureditvi znotraj MO, drugi pa z analizo letnih načrtov med leti 2011 in 2013.

VSL sama po sebi predstavlja okvir delovanja vojske in je temelj za vse vidike znotraj teh organizacij. Ko je Slovenija vstopila v Organizacijo severnoatlantskega sporazuma (Nato), je vstopila tudi v nov okvir, v katerem mora vojska delovati. To pomeni, da je na področju VSL, kakor tudi na vseh ostalih področjih, morala prevzeti standarde te organizacije, kar pomeni predvsem posodabljanje in prilagajanje stare literature, pa tudi prevzemanje nove in opuščanje stare.

Slovenska vojska (SV), kot naslednica Teritorialne obrambe in Jugoslovanske ljudske armade (JLA), ima korenine v prejšnjih organizacijah, kar se kaže znotraj literature. V kolikor pregledamo bibliografije raznih priročnikov, opazimo, da se je veliko črpalo prav iz literature JLA, vsaj v začetnih letih, kakor tudi sedaj. Premik k Zahodu je najbolj očiten predvsem po letu 2006, ko so se začele adaptirati Natove doktrine. Tako je Slovenija vstopila v nov sistem, kateri ne temelji več na principu naborništva, temveč se prilagaja profesionalni sestavi. Pri tej adaptaciji predstavlja VSL bistvo uspešne standardizacije celotne organizacije in je po mojem mnenju pomembno, da se načrti izdelave in distribucije VSL izvedejo pravočasno in v celoti.

Za uspešnost uporabe VSL za namen standardizacije organizacije pa je potrebna kvalitetna in pravočasna izdelava. Če podamo primer ZDA, najdemo znotraj pravilnika KoV ZDA, glede standardizacijske politike, pojem standardizacija, ki je opredeljen kot upravljavski princip, ki omogoča razvoj in vzdrževanje stanja visokih zmognosti, ter pripravljenosti med vojaki in enotami znotraj organizacije. Dosega se skozi univerzalno uporabo skupnega

delovanja in postopkov (DoA 1997, 4). Torej gre za način, s katerim se zagotavlja enotno delovanje vseh enot. Drugače rečeno, zagotavlja se modularnost delovanja in postopkov med enotami. Namen standardizacije je trojni: izboljšanje in vzdrževanje delovanja in pripravljenosti vojakov in enot; zmanjšanje posledic »turbulence moštva«, ki se kaže predvsem pri migraciji delovnih mest znotraj vojske; in odprava lokalnih modifikacij z namenom vzpostavitve podprtega standardiziranega delovanja in postopkov. Navedeni cilji se dosegajo znotraj celotne organizacije na vseh ravneh. Način vzpostavitve standardizacije se dosega s pomočjo publikacij znotraj KoV ZDA (katere bodo služile kot primer države, ki po mojem mnenju narekuje trende na mnogih področjih vojaštva), ki delujejo kot glavni mediji, po katerih potekajo procesi standardizacije. Izpostavljena sta predvsem 2 principa standardizacije; prvi je glede rokovanja vojakov z opremo in drugi glede vseh postopkov, ki so enaki kot drugod znotraj KoV ZDA (prav tam).

Kvaliteta namreč omogoča, da jo bo primeren kader uporabljal in tako pretvarjal teorijo v prakso. Iz lastnih izkušenj opažam, da je znotraj SV, kakor tudi v družbi, velik razkorak med tema dvema pojmomoma. Prav zaradi pomanjkanja standardizacije znotraj organizacije pride do nasprotij, kar povzroči zmedo predvsem pri podrejenih, ki so naučeni, da je vojska enotna, vendar se v praksi pokaže ravno nasprotno, kar pa je po mojem mnenju posledica neustreznih navodil, ki so del VSL, ali neupoštevanja le-teh. Ravno zaradi tega je še kako pomembno, da se uredi potrebna VSL, katera bo pripomogla k razrešitvi tega problema. Vendar pa prihaja do problema tudi pri odnosu med nižjo taktično ravni in operativno oziroma strateško ravni, in sicer gre za izgubo stika med tema dvema skupinama znotraj vojske. Ta razkorak je, po mojem mnenju, še večji med SV in MO, kajti sredstva za izdelavo VSL se določajo prav znotraj slednjega. Generalštab SV (GŠSV) je eden izmed naročnikov VSL in druge literature ter si mora izboriti sredstva za izdelavo le-te. Menim tudi, da je eden izmed problemov VSL tudi fizična izdelava, in sicer tiskanje oziroma uporaba CD-jev. Pri tehnologiji 21. stoletja sta oba načina izdelave zastarela in vzameta tudi preveč časa za distribucijo, kar je med mirnodobnim stanjem nepotrebno in predrago. Hkrati je treba omeniti, da mora imeti vojska tudi mehanske oziroma nedigitalne verzije ali kopije vse VSL, prav zaradi primera pomanjkanja elektrike in komunikacij, za kar pa menim, da mora to biti le pomožni ukrep, ne pa primarni. Obstaja še veliko drugih problemov, ki jih lahko zasledimo med obravnavo dotične tematike, zato upam, da bom s svojim diplomskim delom pripomogel k razrešitvi le-teh.

2 Teoretični in metodološki okvir

2.1 Cilj

V diplomskem delu se bom ukvarjal s problematiko samega pojma VSL ter z VSL znotraj MO. Predstavil bom pojem VSL, kaj vse spada v kontekst tega pojma, kako je ta pojem umeščen v sistem MO, preučil bom tudi izdajanje VSL. Skozi teoretični in empirični del bo ta pojem predstavljen javnosti in predvsem obramboslovju. Prav tako je treba to diplomsko delo jemati kot podlago za nadaljnje raziskave na tem področju. To tematiko sem izbral prav zaradi pomanjkanja sinteze različnih dostopnih virov za bolj podrobne raziskave.

Cilj diplomskega dela je prikazati VSL s pomočjo definiranja pojma in predstaviti različne kategorizacije le-te kot sistema. Prav tako je cilj predstaviti stanje v Sloveniji s prikazom VSL znotraj MO. To stanje nam bo povedalo, koliko VSL se je proizvedlo, višino stroškov, kakšna je bila predvidena naklada in koliko izdelkov je bilo realiziranih. To je pomembno za ugotovitev kvalitete oziroma uspešnosti načrtovanja in izdajanja VSL. Tukaj bom raziskal vlogo in pomen VSL znotraj MO; skupaj z letnimi načrti izdajanja vojaškostrokovne in druge literature bom prikazal številčno stanje ter le-to primerjal s spremenljivkami, kot so na primer stroški in naklada posameznih del. Vendar se bom zaradi ogromne količine podatkov osredotočil na obširen pregled in se ne bom spuščal v podrobnosti znotraj vsebine samih izdelkov VSL.

2.2 Hipoteze

Hipoteze bom formuliral za vsak sklop posebej, in sicer se bo v prvem sklopu hipoteza navezovala na definicijo: »Ne obstaja enotna definicija VSL, katera vsebuje pomen in hkrati vsebino, znotraj uradnih dokumentov MO«. Ta hipoteza temelji na množici različnih definicij, ki sem jih zasledil med iskanjem virov.

Drugi hipotezi sta bolj specifični in bosta obravnavali empirični del. Prva hipoteza je v povezavi z načrti, druga pa z dejanskimi izdelki. Pri načrtih sem predvideval, da se »število posameznih izdelkov VSL zmanjšuje zaradi vsesplošnega krčenja finančnih sredstev med leti 2011 in 2013 znotraj MO«, medtem ko sem glede izdaje izdelkov menil, da se zaradi pomanjkanja sredstev »število izdelkov realizirane literature zmanjšuje sorazmerno z zmanjševanjem finančnih sredstev, ki so namenjena za izdelavo le-teh, med leti 2011 in 2013 znotraj MO«.

2.3 Metode

V prvem sklopu, znotraj katerega je tudi prva hipoteza, bom s pomočjo kvalitativne raziskave zbiral, analiziral in interpretiral podatke v smislu definicij, pomenov in opisov VSL ter procesov, povezanih s tem pojmom. Tukaj bom zbiral podatke iz sekundarnih virov, predvsem iz državnih publikacij in predhodnih raziskav. S pomočjo primerjalne metode bom primerjal definicije, z deskriptivno metodo pa bom prikazal vlogo VSL v MO.

Znotraj drugega sklopa, v katerem sta dve hipotezi, bom izvedel kvantitativno raziskavo v smislu empirične raziskave spremenljivk, ki so povezane z letnimi načrti izdelave vojaškostrokovne in druge literature med leti 2011 in 2013. Prevladovala bo statistična metoda, s katero bom prikazal razmerja med spremenljivkami, katere bom obrazložil v poglavju o letnih načrtih med leti 2011 in 2013.

2.4 Struktura

Diplomsko delo bo razdeljeno na dva sklopa. Prvi sklop bo obravnaval pojem VSL in ga poskušal definirati skupaj s kategorizacijo ter VSL znotraj MO. Ta sklop bo pomagal definirati pojem in predstaviti, kaj pomeni VSL znotraj ministrstva. Sklop bo tako obsegal definicije VSL, delitve VSL (doktrine, navodila, učno-izobraževalna literatura (UIL), ki vsebuje priročnike, učbenike in skripte; periodične publikacije, metode in merila), hierarhičnost VSL ter enoletne in dveletne načrte izdajanja vojaškostrokovne in druge literature.

Drugi sklop bo obsegal enoletne načrte izdajanja vojaškostrokovne in druge literature med leti 2011 in 2013. To pomeni analizo posameznih let na podlagi več spremenljivk, ki bodo obrazložene znotraj poglavja. Hkrati bo analizirana tudi celotna časovna doba treh let. Znotraj tega sklopa bodo prikazane tudi realizacije VSL za posamezno leto in za celotno obdobje. S pomočjo obeh delov bom izvedel interpretacijo rezultatov.

3 Vojaškostrokovna literatura

Osrednji pojem diplomskega dela je VSL, ki je zelo različno definiran in uporabljen. Namesto le-tega se uporabljajo izrazi, kot je strokovna vojaška literatura, vojaška literatura, samo literatura in publikacije. Prikazal bom različne termine in njihov pomen, na koncu pa bom podal združeno definicijo pojma VSL.

Če začnemo pri pojmu same literature, lahko iz Slovarja slovenskega knjižnega jezika (SSKJ) razberemo, da so literatura: »knjige, spisi o kaki stroki, kakem področju« (SSKJ 1994, 497). Drugi pojem je strokoven, ki je »nanašajoč se na strokovnjake ali stroko« (SSKJ 1994, 1326) in pojem stroke, ki pomeni: »posamezna gospodarska dejavnost, znanstvena panoga« (SSKJ 1994, 1326). V našem primeru je ta panoga vojaška znanost, katera je »sistem znanj o vseh vrstah dejavnosti oboroženih sil v miru, krizah in vojnah, ter o okoliščinah, v katerih se oborožene sile razvijajo in delujejo« (Žabkar 2003, 70).

Torej, če združimo vse tri definicije, dobimo definicijo VSL, in sicer: Knjige in spisi o kaki stroki oziroma področju, ki se nanaša na znanstveno panogo sistema znanj o vseh vrstah dejavnosti oboroženih sil v miru, krizah in vojnah, ter okoliščinah, v katerih se sile razvijajo in delujejo. Ta definicija izhaja iz združitve posameznih delov definicije. Vendar je treba pogledati še ostale definicije, ki so bolj specifične in s katerimi lahko dopolnimo že zgoraj navedeno.

V Vojni enciklopediji (1974, 95) najdemo pod geslom »vojna literatura« naslednji zapis: »Pisana dela, katera obravnavajo probleme oboroženih sil, vojaških veščin, vojaških nauk in vojne kot celote. Pokriva znanstvena in strokovna dela, pravila, priročnike, monografije, spominska gradiva in druga pisna dela z vojno tematiko«. Tukaj opazimo, da so znotraj pojma *vojna literatura* vključena znanstvena in strokovna dela, pravila, priročniki itd. Ta definicija ima poudarek na vrstah literature, ki je podrejena, podobno kot tudi ostale definicije. Pomembno je izpostaviti, da je po tem odstavku VSL podrejena, v smislu definicije, vojni literaturi.

Prvi dokument, ki je urejal literaturo znotraj SV oziroma Teritorialne obrambe v Sloveniji, so bila Navodila za izdelavo strokovne literature (Tovornik 1992, 7), v katerem je literatura vsebovala splošna pravila in navodila, pravila in navodila za bojevanje, tehnična pravila in navodila ter UIL. Prav tako zasledimo samo klasifikacijo in ne celotne definicije.

Leta 2006 je izšlo Navodilo za izdelavo strokovne literature, ki opredeljuje in ureja področje strokovne literature v MO. Tukaj se pojavi pojem: »Strokovna literatura, ki določa,

predpisuje in odreja organiziranost in delovanje obrambnega sistema ter ima značaj pravno veljavnih predpisov, katerega nespoštovanje predstavlja kaznivo dejanje, disciplinski ali upravni prekršek (MORS 2006a, 1). To navodilo hkrati nadomesti prejšnje navodilo iz leta 1992. Tu se opazi, da je definiran pojem strokovne literature in ne samo delitev, kot je bilo pri prejšnjih navodilih. Vendar se znotraj tega dokumenta pojavi problem treh pojmov, in sicer: Strokovni dokumenti, vojaškostrokovni dokumenti in UIL, katera pa je opredeljena bežno. Ti pojmi so bili izmenično uporabljeni znotraj dokumenta. Problem je v klasifikaciji, predvsem v primerih, kadar je treba izločiti VSL oziroma dokumente, ki pa so potemtakem vojaška doktrina, področne doktrine in navodila za delovanje. Problem je bil navidezno rešen s pomočjo ukaza za uveljavitev hierarhije VSL v Slovenski vojski. »V navodilu za izdelavo strokovne literature /.../ je opredeljena strokovna literatura, ki se izdeluje v okviru MO oz. SV. Zaradi lažjega razlikovanja med splošno strokovno literaturo, ki se tudi uporablja v procesu dela, še posebej pri izvajanju izobraževanja in usposabljanja, in vojaško strokovno literaturo, se v nadaljnjem besedilu le-ta navaja kot vojaška strokovna literatura.« (MORS 2007b, 5). V Pravilniku o založniški in filmski dejavnosti v MO (2006, 1) je nakazana kategorizacija VSL na naslednji način: »VSL obsega doktrine, navodila, metode in merila ter UIL.«

Medtem se znotraj Mednarodne vojaške in obrambne enciklopedije (IMADE) pojavi ta VSL z drugim terminom oziroma drugimi termini. Dupuy (1993, 2228-30) jo predstavi s pojmi *Publications, regulations and manuals*, torej s publikacijami, pravili in priročniki. Vendar pa se kljub dokaj zgodovinski kategorizaciji opazi ohlapna delitev literature na pravila, ki se delijo na pravila za dril ter na pravila za terensko službo, in na priročnike, kateri se delijo na terenske in tehnične. Pravila za dril zajemajo predvsem vedenje znotraj vojašnice oziroma so približek današnjim splošnim pravilom in pravilom za postrojitve. Pravila za terensko službo pa obravnavajo vedenje izven vojašnic, torej na terenu oziroma na bojišču. Priročniki so literatura z bolj praktično vsebino, ki se prav tako delijo na terenske, torej recimo bojne, in na tehnične, ki v ozkem smislu obravnavajo tehniko znotraj oboroženih sil. Definicija sama po sebi obsega ponovno samo delitev in ne definiranja pojma.

Znotraj kopenske vojske (KoV) Združenih držav Amerike (ZDA) se uporablja izraz »Publications«, ki označuje medije informacij, ki so natisnjeni ali ponatisnjeni, mehansko ali elektronsko, za distribucijo ali diseminacijo ponavadi že vnaprej določenemu občinstvu. Na splošno so to direktive, knjige, zbirke, posterji, priročniki, brošure, revije in časopisi, ki so proizvedeni s strani ali za KoV (Department of the Army 2006, 84).

Te publikacije so razvrščene v podskupine ali kategorije, skupaj z obrazci. Te kategorije so administracija, tehnika in oprema, doktrina in usposabljanje, inženiring in medicina (ARMYPUBS 2014). To so kategorije elektronskih publikacij, ki so dostopne na njihovi spletni strani. Drugače pa je pojem še bolj podrobno izpostavljen v pravilu oziroma navodilu KoV ZDA (Department of the Army, 1), v katerem se kažejo naloge programa KoV ZDA za publikacije. Ta program ima naloge upravljanja s publikacijami in zagotavljanja, da so publikacije na vseh stopnjah v KoV maksimalno elektronsko podprte, poceni, učinkovite in pravočasne ter jezikovno nespecifične in namenjene širšemu krogu prejemnikov. To kaže še na dodatne lastnosti oziroma predpogoje literature oziroma publikacij, ki so namenjene vojski.

Tudi pri nas najdemo na spletni strani SV rubriko s publikacijami, kjer je izraz *publikacija*, ki je po SSKJ (1998, 1096) »knjiga, časopis, tiskano delo, namenjeno javnosti«. Znotraj SV pa je pojem osredotočen na tipe dokumentov, ki so splošno dostopni javnosti, večinoma pa obsega revije in biltene različnih bojnih enot (MORS 2006b, 2). Več o njih bom napisal pod naslovom *Periodične publikacije*.

3.1 Delitev VSL

Kot je bilo že med definicijami razvidno, vse zadevajo kategorizacijo oziroma klasifikacijo posameznih vrst literature. Zato je treba predstaviti posamezne vrste literature in hkrati različne vrste delitve. Glede same klasifikacije je bilo znotraj Vojne enciklopedije (1974, 96) opredeljenih več različnih vrst klasifikacije.

Literaturo je mogoče razdeliti v več tematskih celot, in sicer temelječ na: 1) datumu definicije; 2) prav tako jo je mogoče deliti glede na predmet proučevanja, ki je lahko (vojaška sila v celoti ali pa samo njen del) npr. literatura, katere vsebina je teorija in aplikacija posameznih znanstvenih in tehničnih disciplin s stališča vojske in vojne; literatura, ki obravnava probleme priprave družbe na vojno in vojno gospodarstvo. Literaturo vojaške zgodovine v najširšem pomenu je mogoče razdeliti na dve skupini: literatura, v kateri sta pristop ter interpretacija uporabna za materialistično-dialektično metodo, in literatura, katera ima osnovo na idealističnem konceptu.

Tukaj je bil poudarek predvsem na zgodovinski delitvi, katera je bila uporabljena na sledeča načina: »Z obzirom na družbeno-ekonomske formacije in zgodovinska obdobja obstaja literatura sužnjelastniškega, fevdalnega, kapitalističnega in socialističnega obdobja. Odnosno obstaja literatura starega, srednjega in novega veka, vendar jo je v sklopu posameznega obdobja mogoče razdeliti še na podobdobja in na manjše časovne oziroma regionalne dele« (Vojna enciklopedija 1974, 96).

Vseeno pa se kombinirajo različni pristopi glede klasifikacij in tako (Vojna enciklopedija 1974, 96-109) klasificiramo vojaško literaturo glede na čas, in sicer na antično, srednjeveško, novoveško do francoske revolucije (tukaj se obravnavajo posamezne zvrsti oboroženih sil: KoV, pomorske sile, zračne sile, fortifikacija; zraven teh je omenjen tudi pojav periodične literature), od francoske literature do prve svetovne vojne (tudi tukaj je razdeljeno po zvrsteh oboroženih sil, in sicer taktika KoV, artilerije, pomorskih sil, zračnih sil, prav tako se obravnava partizansko bojevanje in lokalni razvoj v Srbiji), od prve svetovne vojne do vključno z drugo svetovno vojno (tukaj je značilna moderna delitev oboroženih sil, in sicer na KoV, pomorske in letalske sile ter tudi lokalni razvoj znotraj Kraljevine Jugoslavije) in obdobje po drugi svetovni vojni (tukaj so osrednja tri poglavja, in sicer literatura strategije, literatura taktike, operatike, rodov, zvrsti oboroženih sil in literatura Socialistične federativne republike Jugoslavije. Hkrati je tukaj še literatura, ki obravnava vojno kot družbeni pojav in pojav partizanskega bojevanja.).

Torej, če povzamemo, opazimo, da je v Vojni enciklopediji literatura predvsem zgodovinsko razdeljena na posamezna obdobja. Delitev glede na tipe literature pa se je v Sloveniji uveljavila z že prej omenjenim Navodilom za urejanje strokovne literature (Tovornik 1992, 7). To so bila splošna pravila in navodila, pravila in navodila za bojevanje, tehnična pravila in navodila ter UIL.

Splošna pravila in navodila so urejala odnose znotraj organizacijskih enot, pri tem so bila navodila podrobnejša in so lahko zraven zakonov temeljila tudi na splošnih pravilih.

Znotraj pravil za bojevanje (Vojna enciklopedija 1974, 7-8) so bila opredeljena temeljna pravila, pravila enot in pravila za posamezne vojaške evidenčne dolžnosti.

Navodila za bojevanje pa so podobno kot pri splošnih navodilih podrobneje opisovala določena pravila, kot na primer za poveljevanje, sodejstvovanje, štabna opravila in bojna dejstvovanja enot.

Vsa pravila in navodila za bojevanje so bila na treh ravneh, in sicer na taktični, operativni in strateški.

Tehnična pravila in navodila (Vojna enciklopedija 1974, 8-9) so obravnavala materialno-tehnična sredstva (MTS). Pravila so bila splošna in so urejala namen, uporabo, opis, prevoz in osnovno vzdrževanje MTS. Navodila pa so vsebovala tehnični opis, vzdrževanje, ravnanje, remont in nomenklaturo MTS. Tehnična pravila in navodila so se lahko združevala v zbirke oziroma komplete glede na dejavnost, zvrst in področja tehnike.

Zadnja kategorija strokovne literature (Vojna enciklopedija 1974, 9-10) je bila UIL, ki je vsebovala učbenike, priročnike, metodike, zbirke, skripta in vaje. Učbeniki so imeli vsebino

posameznih učnih predmetov, ki je bila didaktično, sistematično in analitično obdelana. Priročniki so sistematično in strnjeno obdelali en predmet ali področje oziroma več predmetov hkrati. Metodike so prispevale k učinkovitemu izobraževanju in usposabljanju, s tem ko so obravnavale metode in principe poučevanja, učnih sredstev in drugih oblik. Skripta so lahko nadomestilo, dodatek ali osnova za učbenike. Vaje oziroma lekcije so pomožna literatura in vsebujejo posamezne teme ali del teme ter so se uporabljale za pouk v vojaških šolah. Znotraj UIL je treba omeniti, da je lahko bila sprejeta tudi literatura izven obrambnih struktur, v kolikor je bila vsebinsko ustrezna.

V kolikor pa hočemo spoznati kompleksnost sistema literature, pa lahko podamo primer sistema publicistike KoV ZDA. Kot sem že omenil, se uporablja izraz publicistični izdelki ali na splošno publicistika. Znotraj KoV ZDA spada pod uradne publikacije 5 sklopov oziroma kategorij, in sicer (DoA, 15-6):

- 1) Oštevilčene direktive KoV in Štaba KoV.
- 2) Administrativne publikacije KoV:
 - a) pravila KoV,
 - b) okrožnice,
 - c) ukazi za vojno sodišče,
 - d) splošni ukazi,
 - e) memorandumi,
 - f) letaki,
 - g) posterji in
 - h) pisma Štabu KoV.
- 3) Publikacije za doktrino, usposabljanje, podporo usposabljanja in organizacijo:
 - a) programi za vojaško usposabljanje in evalvacijo,
 - b) terenski priročniki (Field Manuals),
 - c) vmesni terenski priročniki,
 - d) grafična pomoč za usposabljanje,
 - e) modifikacijske tablice organizacije in opreme,
 - f) predkomisijske publikacije,
 - g) profesionalni bilteni,
 - h) publikacije za usposabljanje vojakov,
 - i) tablice dodatkov,
 - j) tablice distribucije in dodatkov,
 - k) tablice organizacije in opreme ter
 - l) vadbene okrožnice.
- 4) Tehnične publikacije in publikacije glede opreme:
 - a) avtomatski sistemski priročniki za informacije,
 - b) strelne tablice in diagrami trajektorij,
 - c) tablice lubriciranja,
 - d) delovni ukazi za modifikacijo,
 - e) bilteni zalog,
 - f) katalogi zalog,
 - g) tehnični bilteni in
 - h) tehnični priročniki.
- 5) Agencijske in poveljniške administrativne publikacije:
 - a) agencijski in poveljniški avtomatski sistemski priročniki za informacije,

- b) bilteni,
 - c) okrožnice,
 - d) politični memorandumi,
 - e) ukazi,
 - f) letaki,
 - g) trenutni operativni postopki,
 - h) posterji,
 - i) pravila,
 - j) nadomestki.
- 6) Kot ostale kategorije so bila navedena še možna šolska besedila, uradni zgodovinski zborniki, publikacije znanstvenega raziskovanja, ki nudijo rezultate, in publikacije s strani strokovnjakov na tehničnem, taktičnem ali drugačnem področju, katere so podprte s strani sekretarja KoV.

Če na kratko analiziramo, se med vsemi sklopi največkrat pojavljajo pojmi, kot so na primer pravila, bilteni, okrožnice, priročniki, tablice, letaki, posterji ipd. Izstopajo pa trije sklopi, in sicer administrativni, tehnični in sklop, vezan na doktrino in usposabljanje.

Osrednja delitev, katero bom uporabil pri empiričnem delu, je tista iz Navodil za izdelavo strokovnih besedil (2006a, 1), in sicer so »strokovna literatura doktrine, navodila, metode in merila, UIL ter periodične publikacije«. To delitev bom bolj podrobno razdelil po poglavjih.

3.1.1 Doktrine

Prva skupina so doktrine. Marshall v Dupuy (1993, 773) znotraj IMADE na splošno trdi, da »n/e obstajajo mednarodno priznane formalne definicije koncepta doktrine. Vojaško je doktrina gledana v smislu taktike in strategije, je osnova za akademsko usposabljanje in terenske vaje; v nekaterih primerih kot vojaška prognoza nadaljnjih dejavnosti in dogodkov. Najbolj kritična vojaška uporaba zadeva vojaško uporabo in način boja enot v bojnih operacijah.«

Vendar iz slovarja vojaških izrazov vseeno povzame doktrino kot »Osrednje principe, s katerimi vojaške sile ali elementi vodijo svoje dejavnosti in podpirajo nacionalne cilje. Je avtoritativna, vendar potrebuje presojo in aplikacijo.«

Hkrati izpostavlja 3 poudarke, s katerimi nakaže problem tega termina, in sicer: posamezniki ga različno uporabljajo, tudi znotraj svoje službe oziroma zvrsti; prihaja do velikega razkola med formalnimi trditvami in prakso; zadnji poudarek je zanemarjanje dinamičnosti vojaške aktivnosti.

Pomembna je tudi primerjava, katero je izvedel (Marshall v Dupuy 1993, 774), med uporabo termina na Zahodu in Vzhodu. Razliko je opazil pri poudarkih znotraj definicij, in sicer je doktrina Vzhoda poudarjala celostno vlogo oboroženih sil pri državni politiki, skupaj

s političnim in ekonomskim pristopom. Medtem je definicija Zahoda govorila predvsem o državnih ciljih oziroma nacionalnih interesih, brez navezovanja na politično in ekonomsko.

Dejansko je znotraj oboroženih sil različnih držav različno število doktrin, ki bi se morale praviloma spreminjati po vsakem oboroženem spopadu oziroma po vsaki vojaški aktivnosti, da ne bi prihajalo do takšnega razkola med formalnimi trditvami in prakso.

Znotraj Republike Slovenije (RS) je treba upoštevati več dejstev glede doktrin, in sicer, da so najvišji strokovni dokumenti, s katerimi se predpisujejo načela, delovanje in organiziranost obrambnega sistema RS, da je vojaška doktrina najvišji vojaškostrokovni dokument, s katerim se predpisujejo načela, organiziranost, delovanje in uporaba Slovenske vojske pri uresničevanju obrambne strategije RS, da so področne doktrine vojaškostrokovni dokumenti, s katerimi se podrobneje predpisujejo načela in načini delovanja Slovenske vojske ter izvajanja vojaških dejavnosti pri uresničevanju vojaške doktrine« in da obstaja hierarhija literature, v katero so vpletene tudi doktrine Nata in različne področne doktrine na različnih nivojih. Glede hierarhije in nivojev literature je več v poglavju o hierarhičnosti (MORS 2006a, 1). Torej, na splošno imamo v RS najvišji vojaškostrokovni dokument Vojaško doktrino, kateri pripomorejo področne doktrine. Skupaj pa imajo bolj usmeritveno nalogo in služijo uresničevanju obrambne strategije SV.

3.1.2 Navodila

Pri navodilih je treba omeniti pomembnost starih navodil za urejanje strokovne literature, ki so obravnavala pravila in navodila skupaj, tam je bilo razmerje med pravili in navodili nakazano, pri čemer so bila pravila splošnejša in navodila podrobnejša literatura. Od leta 2006 pa so še samo navodila. Vendar je tukaj vseeno treba izpostaviti še kakšno definicijo glede pravil, predvsem iz zahodnega sveta, kjer obstaja termin *regulations*, katerega sem prevedel v pravila. Gumundson v Dupuy (1993, 932-3) je opredelil pravila terenske službe, ki so pravzaprav zbirka splošnih pravil in pravil za bojevanje, kot uradne publikacije, ki jih izda generalštab ali podobne agencije z namenom usmerjanja častnikov, ki so odgovorni za delovanje vojaških operacij na kopnem. Ne vsebujejo veliko informacij glede uporabe orožij ali notranjega delovanja vojaških enot (tehničnega nivoja vojne), temveč se ukvarjajo z integracijo dejavnosti posameznih enot z namenom ustvarjanja zelenega učinka proti sovražniku (taktični in operativni nivo vojne).

Pomembna stvar, ki jo je prav tako izpostavil glede pravil, sta dve tradiciji pravil terenske službe, in sicer vizionarska in tehnična. Vizionarska zadeva uporabo opreme in postopkov, ki še niso bili uporabljeni. Vojske z močno operativno tradicijo so mnogokrat dovolile, da so se

njihova pravila degradirala na raven priročnikov, ki so se ukvarjali s tehničnimi aspekti vojne in v nekaterih primerih celo z administrativnimi aspekti. Pomembnost teh dveh aspektov se kaže pri hierarhičnosti, kjer morajo biti pravila med navodili in med doktrinami, vendar v našem primeru trenutno pravila ne obstajajo, tako ta problem ni aktualen pri tem pojmu. Kar pa ne pomeni, da se to ne more zgoditi pri ostali literaturi, ki mora biti pravilno hierarhično umeščena glede na svoj namen.

Če upoštevamo novejša navodila za urejanje strokovne literature (2006, 1), so torej »/n/avodila strokovni dokumenti, s katerimi se podrobneje urejajo odnosi, postopki in naloge posameznikov, poveljstev, enot in zavodov za opravljanje nalog, ki izhajajo iz zakonov, predpisov in doktrin.« Delijo pa se na dve skupini, ki sta že bili omenjeni oziroma nakazani v starih navodilih iz leta 1992.

»Navodila za delovanje so vojaškostrokovni dokument, s katerim se predpisuje uporaba in delovanje poveljstev in enot ter izvajanje nalog v poveljstvih in enotah Slovenske vojske pri izvajanju različnih načinov in vrst delovanja ter izvajanje dejavnosti, ki izhajajo iz doktrin.

Tehnična navodila so dokumenti, s katerimi se podaja tehnični opis ter se predpisuje uporaba, rokovanje in vzdrževanje tehničnega sredstva. Sestavni del navodila sta imenik in normativ nadomestnih delov« (prav tam).

3.1.3 Učno-izobraževalna literatura

UIL je namenjena izobraževanju in usposabljanju v obrambnem sistemu. UIL so učbeniki, priročniki in skripta. (Navodila za urejanje strokovne literature 2006, 2) Ta literatura ima torej funkcijo podajanja znanja v šolah (učbeniki in skripta) in tudi znotraj enot (priročniki).

3.1.3.1 Priročniki

Priročnik je UIL, s katero se na podlagi taktično-tehničnih podatkov, navodil, meril in kriterijev ter drugih predpisov posredujejo vsebine, ki se uporabljajo kot pripomoček za izvajanje nalog in utrjevanja. (prav tam)

Glede le-teh je Gudmundsson v Dupuy (1993 ,2230) menil, da so vojaški priročniki znani po njihovem suhem, neosebne in mnogokrat birokratskem stilu pisanja. Ta slabost mnogokrat naredi informacije neuporabne za vojake, kateri jih najbolj potrebujejo. Drugače pa so priročniki pomembna komponenta pri zagotavljanju uspešnosti nalog in hkrati pri učenju samem. Priročnik je zbirka pravil, modelov in vaj, ki pokriva aspekte formalne in sintaktične narave, je relativno nov fenomen znotraj visokošolskega izobraževanja (Connors

1983, 2). Torej gre za nižjo raven, katera je tudi najbolj praktično usmerjena glede podane teorije.

Priročniki so obstajali že v antiki, vendar so množično uporabo dosegli šele v 20. stoletju. Vojaški priročniki ali učbeniki se delijo na dve kategoriji: (i) pravila glede strategije in taktike; (ii) tehnične zadeve glede drila, formacij in orožja, zraven teh dveh kategorij zgodovinarji in pisci še omenjajo svetovanje glede organizacije vojske in taktike, strategije ter veščine, katere so bile uspešno uporabljene v preteklih vojnah (Campbell 1987, 2). Campbell je tukaj navedel dve kategoriji glede le-teh, in sicer kot tehnične pripomočke in tudi kot organizacijske pripomočke, predvsem zaradi prenosa izkušenj direktno s pomočjo medija do poveljnikov.

3.1.3.2 Skripta in učbeniki

Kot šolska gradiva so osrednji prenos znanja zraven predavateljev. »Učbenik je UIL, s katero se sistematično, didaktično in analitično posreduje vsebina posameznih učnih predmetov in področij. Izdeluje se na podlagi programov izobraževanja in usposabljanja ter kataloga znanj.« (MORS 2006a, 2) Nekateri strokovnjaki za poučevanje pa so v preteklem stoletju izrazili kritiko zaradi prekomernega poudarka na literarno predajanje znanja brez ustreznih razlag predavateljev in same kvalitete snovi. Učbenik ni predmet oziroma seminar, ni nadomestilo za inštruktorja, učbenik je orodje, uporabno samo, kadar inštruktor ve, zakaj ga uporablja. Učbenik je dvomljiv dokument, namreč nobena informacija znotraj njega ni primarna, temveč je največkrat iz četrte roke ali še dlje. Nekateri ciniki so učbenike definirali kot instrumente za prenos grobih dezinformacij iz ene generacije študentov v drugo (Sala 1963, 76).

Glede pozitivnih stvari, ki jih prinaša, pa je isti avtor (prav tam) izpostavil 4 točke, in sicer prvič, učbenik organizira pouk za študenta. Podaja strukturo pouka. Povzame informacije, jih kategorizira in jih uredi v nekakšne logične sekvence. Drugič, učbenik poda informacije v jeziku, ki je prilagojen študentu. Tretjič, nudi premičen in relativno poceni vir materiala za študij /.../, namreč učbenik je uporaben, zato ker je dosegljiv, in četrto, učbenik nudi bistvo določenega pouka oziroma predmeta. Je bistvo ohlapne standardizacije znotraj predmeta. Če povzamemo, so priročniki najbolj uporabni, kadar služijo za organizacijo osnovnega znanja, ki je že v dostopni obliki. Vrednost se zmanjša, kadar je potrebna uporabnost znanja za profesionalne kompetence. To je bilo poročilo, podano pred skoraj 50 leti. Danes zadevajo učence drugačni problemi. Razvijalci učbenikov se prilagajajo kratkemu času pozornosti in nebralcem. Nove generacije ne morejo ali nočejo brati, nočejo se naučiti konkretnih dejstev

ali si zapomniti dogodkov, principov in konceptov. Razvijalci trdijo, da slika pove zgodbo namesto tisoč besed, kar vodi k visoki ceni, nepotrebno maso in zmedo glede navodil. Učbeniki so se transformirali v slike in vadbene knjige, namesto v čiste, prenosne, enostavne, osredotočene knjige, katerih osrednji subjekt je besedilo (Gilbert 2005, 502). Predvsem digitalizacija, sprememba stila življenja in kapitalizem so pretvorili literaturo s poudarkom na vizualni predstavi, kar pa po nekaterih mnenjih predstavlja visoko ceno in nepotrebno maso. Tukaj je treba kritizirati to predpostavko, saj je treba za vojaške potrebe prilagoditi vsebino učbenikov, tako da jo bodo razumeli vsi vojaki oziroma učenci. To pomeni uporabo čim več vizualnih sredstev, ki predajo zadostno količino potrebnih informacij.

Druga, manj celovita oblika pa so skripta, katera bi lahko označili kot predhodnike učbenika. Skripta so UIL, s katerimi se posredujejo vsebine posameznih učnih predmetov ali področij. Ponavadi so podlaga za izdelavo učbenika (MORS 2006a, 2).

3.1.4 Periodične publikacije

»Periodične publikacije so strokovne informativne publikacije z vsebinami s področja obrambe in se uporabljajo tudi v izobraževalne namene v MO. /.../ Dostopne so tudi širši javnosti« (prav tam). Torej gre tukaj za literaturo, katere osrednji namen je informiranje ljudi, bodisi javnosti bodisi vojakov oziroma uslužbencev MO.

»Periodične publikacije so časopisi (revije), bilteni in zborniki« (prav tam). »SV izdaja periodične publikacije z naslovi: Vojaškostrokovno publikacijo Slovenske vojske z naslovom Bilten Slovenske vojske izdaja Generalštab Slovenske vojske /.../, Vojaškostrokovno publikacijo Slovenske vojske z naslovom Vojaškošolski zbornik izdaja Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje. Vojaškostrokovno publikacijo Slovenske vojske z naslovom Vojaška zgodovina izdaja Vojaški muzej Slovenske vojske« (MORS 2007a, 2).

Na spletni strani SV najdemo rubriko publikacije in znotraj tega termina so navedene periodične publikacije, ki so bile digitalizirane in dostopne javnosti.

SV obvešča javnost o svojem poslanstvu, ciljih in opravljenih nalogah. V ta namen izhajajo naslednje publikacije:

REVILJE: /.../ Njihov cilj je na kratko in aktualno seznanjati bralce z dogodki, povezanimi z vojaškim vsakdanom doma, seznanjati in izmenjati izkušnje, pridobljene na mirovnih operacijah in misijah, in prispevati h kakovostnejšim civilno-vojaškim odnosom.

VOJAŠKOSTROKOVNE PUBLIKACIJE: /.../ Njihov cilj je strokovna izmenjava znanj, izkušenj in različnih teoretičnih pogledov na novo nastale situacije in iskanje najboljših rešitev za soočanje z njimi.

ZNANSTVENO-STROKOVNO PUBLIKACIJA: /.../ Njen cilj je razvijanje kritične znanstvene in strokovne misli na področju nacionalne in mednarodne varnosti ter obrambe, širjenje vojaškega znanja ter prispevanje k razvoju vojaške stroke in znanosti (SV 2014).

Znotraj te rubrike so kot povezave navedene naslednje publikacije: »*Sodobni vojaški izzivi (SVI), Prvi, Modri, Prava smer, Vojaškošolski zbornik, BRZOL, Zmoremo, ker hočemo!, Vojaška zgodovina, Uporniki z razlogom, 10. udarni*«.

Pri tem je treba izpostaviti SVI, ki je »interdisciplinarna znanstveno-strokovna revija, ki objavlja prispevke o aktualnih temah, raziskavah, strokovnih razpravah, tehničnih ali družboslovnih analizah« (SV 2014). Prej se je imenovala Bilten SV, sedaj je izdana že kot 15. letnik, kar je za razliko od ostalih biltenov kar presenetljiva doba. Za primerjavo lahko navedemo še biltene, kot so Prvi (izdanih 8 letnikov), Vojaška zgodovina (izdanih 8 letnikov), Zmoremo, ker hočemo! (izdani 4 letniki), Prava smer (izdanih 17 števil), Modri (5 letnikov) itd.

3.1.5 Metode in merila

Še zadnja kategorija VSL so metode in merila, ki služijo kot pripomoček za preverjanje zmožnosti enot. »Metode in merila so dokumenti, s katerimi se predpisujejo metode, postopki in merila za merjenje stopnje znanj in veščin ter so osnova za ocenjevanje znanja in usposobljenosti posameznika, tima, enote in poveljstva« (MORS 2006a, 1).

3.2 Hierarhičnost

Pomemben dokument, ki zadeva strokovno literaturo oziroma VSL, je ukaz o uveljavitvi hierarhičnosti VSL. Namreč, »/z/ navodilom za izdelavo strokovne literature je nakazana medsebojna povezanost med posameznimi področji, ni pa urejeno hierarhično razmerje znotraj posameznih področij in med njimi. Prav tako ni opredeljeno, katero VSL naj bi imeli na posameznih področjih in njihov medsebojni odnos« (MORS 2007b, 1), tako da je »/n/amen tega dokumenta, da vzpostavi hierarhične in vsebinske povezave med posameznimi področji oz. v nadaljevanju nivoji« (prav tam). Hkrati je namen, da se poenoti slovenska VSL s tisto, ki jo ima Nato. Zato se tudi omenjajo Natove doktrine, katere pa imajo značaj navodil.

Torej se uvedejo ravni ali nivoji glede pomembnosti literature. »Prvi nivo so doktrine, kjer je na vrhu vojaška doktrina in njej podrejene področne doktrine. Področne doktrine se

izdelujejo za naslednja področja, ki so povezana predvsem s štabnim področjem dela, v primeru potrebe pa se lahko določijo tudi druga področja. Tako se izdelujejo naslednje področne doktrine (MORS 2007b, 5):

1. za kadrovskega menedžmenta in postopke;
2. za obveščevalno-varnostne zadeve;
3. za operativne zadeve;
4. za logistiko;
5. za načrtovanje (obrambno, strateško in operativno);
6. za komunikacijske in informacijske sisteme;
7. za vojaško izobraževanje in usposabljanje;
8. za področje financ;
9. za civilno-vojaško sodelovanje;
10. za letalstvo, zračno obrambo in nadzor zračnega prostora;
11. za pomorstvo in obalno obrambo.

Tukaj opazimo, da se področne doktrine vežejo na sektorje znotraj štaba in na zvrsti oziroma rodove oboroženih sil. Skupaj je bilo prikazanih 11 področnih doktrin, ki pa so podrejene Vojaški doktrini.

Hierarhija se nadaljuje z dejstvom, da ima »/v/saka področna doktrina njeno podrejeno VSL, ki podrobneje opredeljuje vsebino in način dela. Navodila se delijo na štiri skupine. To so splošna navodila za delovanje, Natove doktrine za posamezna področja, ki pa imajo značaj navodil, navodila (operativni priročniki) in tehnična navodila. Od tega so na drugem nivoju navodila za delovanje /.../ in Natove doktrine, ki imajo značaj navodil /.../. Drugi dve skupini navodil spadata na tretji nivo« (MORS 2007b, 7). Torej 2. in 3. nivo zadevata navodila in Natove doktrine. Ta navodila pa so podrejena področnim doktrinam, katere pa so pod Vojaško doktrino.

V kolikor pogledamo drugi nivo, opazimo dve skupini, in sicer »/p/rva skupina so **navodila za delovanje**, ki so predvsem usmerjena v navodila za delovanje enot in poveljstev in zajemajo predvsem (prav tam):

1. Navodila za delovanje celotne vojske, kot so:
 - a) navodilo za delovanje SV;
 - b) navodilo za delovanje in izvajanje stabilizacijskih delovanj (aktivnosti);
 - c) navodilo za podporno delovanje Slovenske vojske in druga podobna navodila.
2. Navodila za delovanje na posameznih področjih:
 - a) navodilo za štabno delo;

- b) navodilo za poveljevanje;
- c) navodilo za določanje ciljev (targeting);
- d) navodilo za kadrovske postopke;
- e) navodilo na področju voditeljstva in druga podobna navodila.

3. Navodila za delovanje enot, kot so:

- a) brigadna bojna skupina;
- b) bataljonska bojna skupina;
- c) vsaka enota bataljonske ravni (motorizirani, oklepni, inženirski, artilerijski in drugi).

V mislih je treba imeti tudi, da imajo »/n/avodila za delovanje enot, ob navodilu za bataljonsko raven, še navodila za raven čet, vodov in oddelkov. Načeloma so navodila za delovanje oddelka in voda združena v isti publikaciji, a je glede na značilnosti posameznih enot to možno tudi združiti.« (prav tam).

»Druga skupina so **Natove doktrine**, ki imajo značaj navodil in se uvedejo v uporabo preko postopka standardizacije. Ta navodila se lahko uporabljajo kot osnova za izdelavo lastnih navodil ali pa se uporabljajo v originalu. Uporaba v originalu je dovoljena na strateški in operativni ravni ter v primeru nujne potrebe na taktični ravni v poveljstvih brigad in bataljonov. V tem primeru so to viri za delovanje v mednarodnih vojaških operacijah ali vajah ter so osnova za izdelovanje navodil ali standardnih operativnih postopkov. V to skupino spadajo predvsem združene zavezniške publikacije (AJP), ki (MORS 2007b, 7-8):«

- 1) odredjajo navodila delovanja posameznih komponent, kot so:
 - a) delovanje kopenskih, pomorskih, zračnih in specialih sil;
 - b) delovanje vojaške policije;
 - c) delovanje logistike in druga podobna navodila;
- 2) odredjajo navodila za posamezne skupne aktivnosti na združeni ravni, kot so:
 - a) obveščevalno-varnostno delovanje;
 - b) določanje ciljev;
 - c) operacije kriznega odzivanja in operacije za podporo miru;
 - d) informacijsko in psihološko delovanje;
 - e) zaščita sil in druga podobna področja.

Zgoraj naštetje so torej AJP, ki se uporabljajo za ustvarjanje lastnih navodil oziroma v originalni obliki na strateškem in operativnem nivoju. Pomembnost teh publikacij je predvsem v njihovi standardizacijski vlogi znotraj zavezništva. Vendar je treba tudi vedeti, da se »/v/ primeru potreb na drugi nivo vključijo tudi posamezne taktične zavezniške publikacije (ATP), ki so posebnega pomena oz. vplivajo na delovanje celotne vojske« (prav tam).

Naslednji nivo pa vključuje literaturo, namenjeno posameznim enotam na taktični ravni, vsebuje pa domačo in tujo literaturo. »Tretji nivo vključuje navodila in operativne priročnike, tehnična navodila in ATP in UIL. Kot osnova za tretji nivo so lahko, ob ATP, tudi priročniki /.../ posameznih držav zavezništva. V primeru uporabe le-teh morata biti terminologija in vsebina usklajeni s splošnimi določili, opredeljenimi v zavezniških publikacijah, tako taktičnih kot združenih« (prav tam). Ta literatura je razdeljena v 4 skupine, in sicer v »/p/rvi skupini so navodila, operativni priročniki in tehnična navodila, ki zajemajo taktične in tehnične postopke, ki se izvajajo v taktičnih enotah in so usmerjeni v (prav tam):

- 1) podrobnejše opredeljevanje delovanja na taktični ravni, kot so:
 - a) značilnosti delovanj posameznih rodov in služb oz. strokovnih področij;
 - b) postopki in naloge poveljstev in posameznikov, vključujoč standardne operativne postopke, ki veljajo za neko organizacijo in niso tehnične narave;
 - c) navodila za uporabo orožja in izvajanja streljanj;
 - d) navodila za skladiščno poslovanje in podobno;
- 2) tehnična navodila, kot so:
 - a) tehnična navodila za posamezne oborožitvene sisteme;
 - b) tehnična navodila za posamezne vrste orožja;
 - c) navodila za tehnično vzdrževanje in podobno.

»Druga skupina zajema **ATP** in **priročnike** posameznih držav članic, ki podrobneje opredeljujejo posamezna področja. Le-ta so usmerjena predvsem v poenotenja delovanja na ravni posameznih komponent ali oblik bojnega in nebojnega delovanja (prav tam):«

- 1) ATP, ki opredeljujejo skupne postopke, kot so:
 - a) iskanje in reševanje
 - b) bojno iskanje in reševanje
 - c) amfibijsko delovanje
 - d) taktični in tehnični postopki pri neposredni zračni podpori in podobno;
- 2) ATP, ki opredeljujejo delovanje posameznih komponent, kot so:
 - a) taktika posameznih komponent (kopenske, pomorske in zračne);
 - b) taktično-tehnične postopke v operacijah za podporo miru;
 - c) delovanja posameznih rodov in služb (inženirstvo, JRKB, logistika kopenskih sil) in podobno.

»V tretjo skupino sodi **UIL**, ki podrobneje opisuje in razlaga posamezne skupine postopkov ali posamezne postopke. Le-ta je lahko v obliki učbenikov, priročnikov in skript. Zajema (MORS 2007b, 7-8):«

- 1) taktike, kot so:
 - a) delovanja posameznih rodov in služb;
 - b) delovanja pri izvajanju posameznih načinov delovanja in vrst bojnega delovanja;
 - c) delovanja v specifičnih razmerah (gore, gozd, puščava ...) in podobno;
- 2) učbeniki, priročniki in skripta, kot so:
 - a) za posamezne predmete;
 - b) za posamezna področja;
 - c) za posamezne skupine (poveljniki oddelkov, vodov, čet, ostrostrelcev ...);
 - d) taktično-tehnični podatki;
 - e) smeri razvoja v prihodnje in podobno.

Torej, če povzamemo tretji nivo, so znotraj tri skupine, in sicer preostanek navodil, ki so bila prav tako v drugem nivoju, ATP in priročniki posameznih držav in UIL. Treba je izpostaviti tudi: »/v/ tem nivoju se lahko ob VSL uporablja tudi druga strokovna literatura, tako slovenska kot v tujih jezikih, a mora biti predhodno ocenjena kot primerna za uporabo, tako s strani nosilca usposabljanj (šol in fakultet), kot tudi nosilcev predmetov« (MORS 2007b, 8).

»Četrto nivo zajema predvsem **metode in merila**, ki omogočajo preverjanje in merjenje osvojenih znanj, veščin in izvajanja taktično-tehničnih postopkov, tako posameznikov, skupin, kot enot in poveljstev. Ta področja zajemajo (MORS 2007b, 8):«

- a) ocenjevalne liste za posameznike, skupine in enote;
- b) metodike dela na posameznih področjih;
- c) kriterije za preverjanje usposobljenosti (strokovne ali športne);
- d) potrebne kompetence za posamezno skupino delovnih mest;
- e) programe, učne programe, učne načrte in podobno.

Za lažji pregled sem modificiral sheme, ki so bile dodane ukazu in so bile vključene v prilogi, ki je bila dodana prvemu. Ta shema nakazuje, kateri dokumenti so na katerem nivoju, in hkrati poimenuje posamezne dokumente, ki so bili takrat uporabljeni.

3.3 Letni in dveletni načrti

Pomemben pojem, katerega je treba pojasniti, so letni in dveletni načrti izdajanja. Znotraj procesa načrtovanja izdelave literature se pojavita pojma: »Dveletni načrt, ki je orientacijski načrt izdajateljcev, ki vključuje izdelavo vse literature in temelji na potrebah MO. Usklajen mora biti z razvojem obrambnega sistema, razvojem doktrin ter s spremembami v

organizaciji, formaciji, oborožitvi in opremi. Letni načrt izdelave literature pa je podrobnejši načrt za določeno leto. Dopolni se z novimi nalogami ali spremembami glede na potrebe in zmožnosti. Predloge dveletnih in letnih načrtov za izdelavo literature odobrijo predstojniki izdajateljev. Po odobritvi se načrti dostavijo izvajalcem založniške dejavnosti.« (MORS 2006a, 4)

Da bi razumeli, kako izhaja VSL znotraj MO, bom na kratko predstavil potek. Sestavljen je iz predpisovanja, načrtovanja, priprave, izdelave, tiska, razdelitve, evidentiranja, evalvacije in posodabljanja.

Znotraj faze predpisovanja so pomembne pristojnosti za posamezne kategorije, in sicer »vlada RS predpisuje doktrine; minister za obrambo predpisuje področne doktrine in navodila; predstojniki organov v sestavi ali osebe, ki jih pooblastijo, predpisujejo metode in merila, UIL ter izdajajo periodične publikacije« (MORS 2006a, 2).

Med načrtovanjem izdelave izdajatelji predpišejo postopke za izdelavo v MO. »Izdajatelji strokovne literature so organi v sestavi in organizacijske enote MO ter poveljstva SV /.../, ki jih določi načelnik GŠSV« (prav tam). Tukaj pridejo v poštev dveletni orientacijski in letni podrobnejši načrti. Te načrte odobrijo predstojniki izvajalcev, kateri pa gredo kasneje k izvajalcem založniške dejavnosti. »Založniki so Služba za publicistiko in poveljstvo SV, ki ga določi načelnik GŠSV« (prav tam). Na koncu še izdajatelj načrtuje postopke za izbor avtorjev, recenzentov in prevajalcev za posamezno literaturo.

Med pripravo poteka dialog med izdajatelji in avtorji (pisci), recenzenti in prevajalci. Izdajatelj preda avtorsko pogodbo in avtor, katerega izbere izdajatelj, preda svoj načrt priprave literature, ki gre v odobritev s strani predstojnika izdajatelja.

Med fazo izdelave se izvaja ocenjevanje in recenzija, ki jo izvajajo strokovnjaki z določenih področij, katere ta literatura zadeva. Nato se uvede strokovna redakcija, ki jo organizira izdajatelj, v njej se strokovnjaki višjih stopenj angažirajo in pregledajo besedilo. »Po strokovni recenziji izdajatelj organizira jezikovno redakcijo. Pri literaturi, ki izhaja iz tuje strokovne literature, se za jezikovno redakcijo uporabijo tudi prevajalci in/ali učitelji tujih jezikov« (prav tam). Nato se lahko literatura preda v začasno uporabo, ki služi kot preizkušnja literature, z namenom pridobivanja mnenj in pripomb. »Po strokovni in jezikovni redakciji se literatura pripravi za podpis. Redigirano besedilo se prepíše, /.../ opremi z ilustracijami in sestavi po določenem zaporedju. /.../ Nato se ga zloži po zaporedju, kot ga predpisujejo ISO standardi« (MORS 2006a, 4). Pred naslednjo fazo se še določi naklada, ki je določena s strani izdajatelja.

Med fazo tiskanja »/z/aložnik pripravi vse potrebne tehnične elemente za natis literature. /.../ Literatura z manj kot 50 izvodov naklade /.../ in UIL se praviloma ne tiskata, temveč se v potrebnem številu razmnožita« (MORS 2006a, 5). Medtem pa /i/zdajatelj pred tiskom (po pregledu preloma) pošlje literaturo v NUK, ki izdela CIP zapis. /.../ Barvo platnic, format in druge posebnosti oblike literature določa izdajatelj« (prav tam).

V fazi razdeljevanja se uvede razdelilnik, ki je »dokument za razdelitev in evidenco naklade izdane literature« (prav tam) in ima tudi funkcijo določanja rezervne literature, ki je ponavadi od 2 do 5 % celotne naklade, ki je za potrebe MO. Medtem se v KIC še opravi bibliografsko-dokumentacijska obdelava. Zraven razdelilnika vodi izdajatelj še evidenčni list. Medtem ko založnik vodi katalog literature, hkrati tudi Služba za publicistiko vodi katalog literature MO.

Faza evalvacije poteka med uporabo literature. Je potrebna, preden se začne faza posodabljanja. Namreč, pri evalvaciji je treba ugotoviti jasnost in razumljivost literature, sodobnost, ustreznost in popolnost ter katero literaturo bi še bilo treba vključiti. Dialog poteka med uporabniki literature in izdajatelji.

Med fazo posodabljanja pa se izdajatelji, na podlagi prejšnje faze, odločijo, ali bodo uvedli spremembe, dopolnitve in nove izdaje. Nato se poda tistemu, ki je literaturo predpisal oziroma odobril v njeni prvi izdaji, prošnjo za posodobitev (MORS 2006a, 7).

4 Letni in dveletni načrti med leti 2011 in 2013

4.1 Letni načrt 2011

Letni načrt za leto 2011 (MORS 2011, 1-4) je obravnaval 80 publikacij na 644 AP, kar je nanoslo približno 13 AP na delo. Glede količine je imel največ AP bilten SVI s 40 polami, na drugem mestu je revija SV z 38 polami. Sledi pa še več publikacij s številom pol, ki se giblje okrog števila 25.

Pri nakladah je bilo načrtovanih skupaj 923.235 publikacij s

Tabela 4.1: Letni načrt 2011

❖ Število del: 80❖ Celotno število avtorskih pol (AP): 644❖ Povprečno število AP na izdelek (APP): 12,7❖ Naklada: 923.035 natisnjenih izdelkov in 2200 izdanih na CD – Skupaj 923.235❖ Stroški: 453.975 €❖ Povprečen strošek na delo: 5.340,9 €❖ Naročniki: SV – 48, URSZR – 10, SP – 10❖ Način priprave gradiva: Izvirno delo (ID) – 48, ID in ponatis – 14, ponatis – 7, prevod – 5

predvidenimi stroški 453.975 €, kar nanese na povprečno okrog 5.340,897 € na publikacijo. Publikacije z največ nakladami so promocijski materiali (500.000 tiskane naklade s stroški 15.000 €), revija SV (207.000 tiskane naklade s stroški 175.000 €), slavna Didaktična knjiga iz serije za otroke Ježek Snežek (53.000 tiskane naklade s samo 10.550 € stroškov) in bilten Ponosni nase (25.000 tiskane naklade s stroški 4.400 €).

Glede naročnikov in načina izdelave dela najbolj prevladujeta SV ter uporaba ID. Sledita jima Uprava RS za zaščito in reševanje (URSZR) ter ID s ponatimi.

Glede realizacije je treba izpostaviti izsek iz predloga letnega in dveletnega načrta priprave publikacij ter drugih grafičnih izdelkov za leti 2012 in 2013 (2012, 2), in sicer »v/ letu 2011 je bilo /.../ natisnjenih oziroma izdanih **32 publikacij** ter drugih grafičnih izdelkov od načrtovanih 80, in sicer v nakladi 76.595 izvodov v vrednosti 79.250,16 evra. To pomeni **40-odstotno** uresničitev letnega načrta izdajanja vojaškostrokovne in druge literature. Od tega je civilni del ministrstva od načrtovanih 39 natisnil oziroma izdelal 19 vrst grafičnih izdelkov, kar pomeni 50-odstotno uresničitev, SV pa je od načrtovanih 42 pripravila 13 vrst izdelkov in svoj načrt uresničila 30,95-odstotno. Pri tem moramo upoštevati še celoletno izdajo 19 številčk revije SV v skupni nakladi 191.850 izvodov. Stroški tiskanja in distribucije so znašali 147.578,99 evra. Za tiskanje in distribucijo revije je bil voden poseben postopek, sklenjena je bila samostojna pogodba z izbrano tiskarno.«

Če primerjamo med načrtom in realizacijo, opazimo torej velika odstopanja, in sicer, če pogledamo na primer načrtovano naklado 923.235 publikacij za 453.975 € ter ti dve vrednosti primerjamo z realno naklado 76.595 publikacij s stroški 79.250 €, opazimo velika odstopanja. Vendar, če dodamo še revijo SV, katera ima 191.850 izvodov za 147.578,99 €, ugotovimo, da je naklada narasla na 268.445 skupaj s stroški (226.828 €). Torej, uresničene naklade je bilo 29 % s 50 % načrtovanih sredstev.

4.2 Letni načrt 2012

Letni načrt za leto 2012 (MORS 2012, 1-4) je obravnaval 106 publikacij na 622 AP, kar pomeni približno 11 AP na izdelek. Največ AP sta imeli SVI, s 40 polami, in revija SV z 38 polami.

Glede naklad je bilo načrtovanih 1.711,650 publikacij s skupnimi stroški 384.155 €. Povprečno je to pomenilo 3.626,94 € na izdelek. Največjo naklado so imele zgibanke

Tabela 4.2: Letni načrt 2012

❖ Število del: 106
❖ Celotno število AP: 622
❖ APP: 11,3
❖ Naklada: 1.711.650 natisnjenih izdelkov in 1150 CD – Skupaj 1.711.650
❖ Stroški: 384.155 €
❖ Povprečen strošek na delo: 3.626,9 €
❖ Naročniki: SV – 62, PSSV – 25, URSZR – 22
❖ Način priprave gradiva: ID – 56, ID in ponatis – 14, ponatis – 12, prevod in priredba – 10

URSZR (750.000 natisnjenih zgibank Potres za odrasle, 400.000 zgibank Potres za otroke, 150.000 zgibank Mesec požarne varnosti, kar bi nanese skupaj 43.000 €), Revija SV z naklado 190.000 za 175.000 €, bilten Ponosni nase s 25.000 izdelki za 4250 € itd.

Pri naročnikih in načinu izdelave je treba izpostaviti SV kot glavnega naročnika in ID kot najbolj pogost način. Sledita jima Poveljstvo sil SV in ID s ponatisi.

Glede na dodatne finančne omejitve po rebalansu proračuna in usmeritve glede avtorskih pogodb so bili naročniki maja in junija 2012 s strani Službe za strateško komuniciranje pozvani k ponovnemu pregledu že posredovanih predlogov, predvsem glede načrta VSL, določitvi prioritet ter preučitvi možnosti za izdajo publikacij v elektronski obliki (in ne v tiskani), kar je ceneje. Skupna načrta izdajanja vojaškostrokovne in druge literature za celotno ministrstvo, ki sta odražala realno stanje, bi tako lahko bila za leti 2012 in 2013 oblikovana šele septembra, kar bi bilo prepozno za posredovanje načrta za tekoče leto v odobritev ministru.

Znotraj predloga letnega in dveletnega načrta priprave publikacij ter drugih grafičnih izdelkov za leti 2013 in 2014 (2013, 2) je bila navedena realizacija za prejšnje leto. »V letu 2012 je bilo načrtovano tiskanje in izdelava 106 različnih grafičnih izdelkov za vse organizacijske enote in organe v sestavi (upravni del 47, SV 59). Upravni del je v letu 2012 realiziral 11 tiskanih izdelkov, /.../ SV pa enega (3 številke SVI), skupaj torej 12, za kar je bilo za tiskanje porabljenih 54.889,06 evra. Izšlo je tudi vseh 19 načrtovanih številke revije

SV, za kar je bilo za tiskanje revije po pogodbi porabljenih 152.103,66 evra. SV je v letu 2012 načrtovala izdajo 23 CD-jev z različno vsebino, v elektronski obliki pa je izšlo le 16 publikacij. Skupaj je bilo v letu 2012 izdanih **28 različnih grafičnih izdelkov** v tiskani ali elektronski obliki, tako da je bila končna realizacija načrta izdajanja vojaškostrokovne in druge literature v letu 2012 **27-odstotna**. V elektronski obliki je v letu 2012 na predlog upravnega dela ministrstva dodatno izšla ena publikacija, SV pa je izdala še 14 dodatnih publikacij.«

Primerjava med načrtom in realizacijo za to leto glede naklade in stroškov je sledeča, za 384.155 € načrtovanih publikacij je obsegalo naklado 1.711.650 izdelkov. Realizacija za leto 2012 ni navedla števila izdane periodike zaradi zgoraj navedenih razlogov, vendar so stroški znašali 206.882,72 €, kar je 77 % od načrtovanih sredstev.

4.3 Letni načrt 2013

Letni načrt za leto 2013 (MORS 2013, 1-4) je obravnaval 146 publikacij na 662 AP, kar je nanoslo približno 9 AP na delo. Glede količine je imel največ AP bilten SVI s 40 polami, na drugem mestu je revija SV z 38 polami. Sledi jima še več publikacij s številom pol, ki se giblje okrog števila 25.

Pri nakladah je bilo načrtovanih skupaj 1.234.387 publikacij s

Tabela 4.3: Letni načrt 2013

❖ Število del: 146
❖ Celotno število AP: 662
❖ APP: 9,4
❖ Naklada: Skupaj 1.234.387
❖ Stroški: 287.225 €
❖ Povprečen strošek na delo: 1.277,6 €
❖ Naročniki: SV – 98, URSZR – 30, SP – 17
❖ Način priprave gradiva: ID – 57, prevod – 26, prevod in priredba – 22, ponatis – 19

predvidenimi stroški 287.225 €, kar nanese povprečno okrog 1.277,636 € na publikacijo. Publikacije z največ nakladami so zgibanke od URSZR (največje naklade skupaj obsegajo 900.000 izdelkov po 21.000 €) in Revija SV (112.800 tiskane naklade s stroški 136.000 €).

Glede naročnikov in načina izdelave dela najbolj prevladujeta SV ter uporaba ID. Sledita jima URSZR ter prevodi.

Znotraj predloga letnega in dveletnega načrta priprave publikacij ter drugih grafičnih izdelkov za leti 2014 in 2015 (2014, 2) je omenjeno, da je: »/l/eta 2013 bilo načrtovano tiskanje oziroma izdelava 146 različnih grafičnih izdelkov za vse organizacijske enote in organe v sestavi (upravni del MO 19, URSZR 30, SV 97). Upravni del je leta 2013 pripravil sedem tiskanih izdelkov, predvsem grafičnih, kot so mape, kuverte itd., URSZR 16, SV pa štiri (od tega tri številke SVI), **skupaj torej 27**. Za tiskanje je bilo porabljenih 24.638,42 evra. Izšlo je tudi vseh 12 načrtovanih številke Revije SV, za njihovo tiskanje je bilo po pogodbi porabljenih 138.276,22 evra. Skupaj je bilo leta 2013 od načrtovanih 146 izdelkov izdanih 27 različnih grafičnih izdelkov v tiskani obliki, tako da je bila končna realizacija načrta izdajanja vojaškostrokovne in druge literature leta 2013 **18,49-odstotna**.«

Glede stroškov je načrt predvideval 287.225 € stroškov, vendar realizacija omenja vse skupaj 162.914,62 € stroškov. Glede natančnega števila natisnjenih izdelkov ni bilo podanega števila. To je bilo 57 % porabljenih sredstev od načrtovanih.

4.4 Skupni pregled letnih načrtov

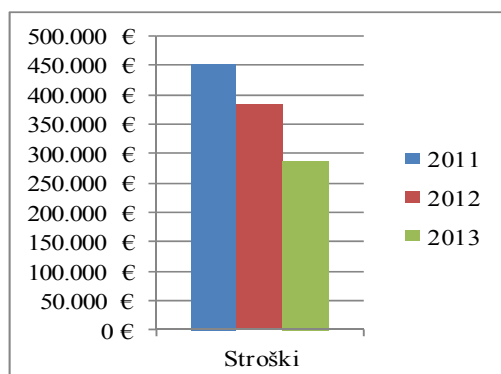
Če pogledamo vse letne načrte v razponu treh let, med 2011 in 2013, na podlagi spremenljivk, in sicer stroškov, števila AP, naročnikov in načina priprave izdelkov, opazimo sledeče stvari:

Tabela 4.4: Letni načrti skupaj

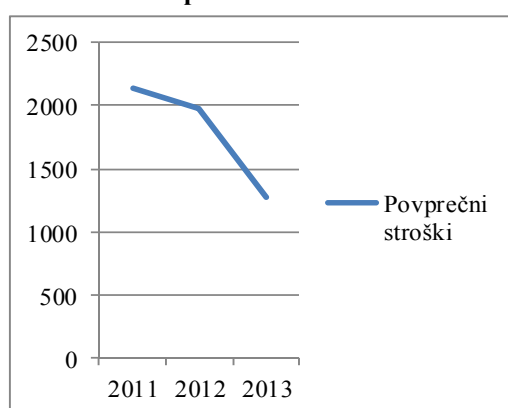
Leto	Število	AP	APP	Stroški (€)	Povprečni stroški (€)	Naklada
2011	80	644	12,7	454.000	5341	923.235
2012	106	622	11,3	384.155	3627	1.711.650
2013	146	662	9,4	287.225	2892	1.234.387

Načrtovani stroški so se zmanjševali iz leta 2011 v 2012 za 15 % in iz leta 2012 v 2013 za 25 % oziroma iz leta 2011 v 2013 za 37 %. Povprečni stroški so se zmanjšali prvotno za 32 %, drugo leto za 20 % in med leti 2011 in 2013 za 54 %.

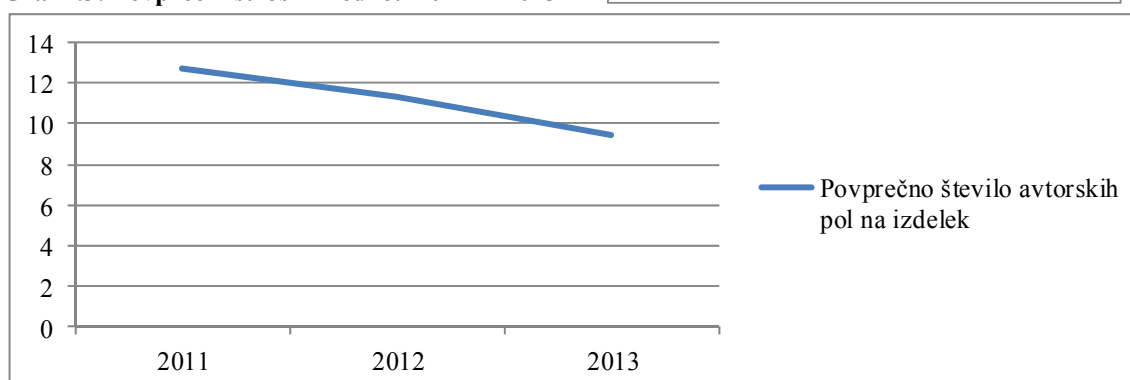
Graf 4.1: Stroški med leti 2011 in 2013

Graf 4.2: Povprečno število AP na izdelek

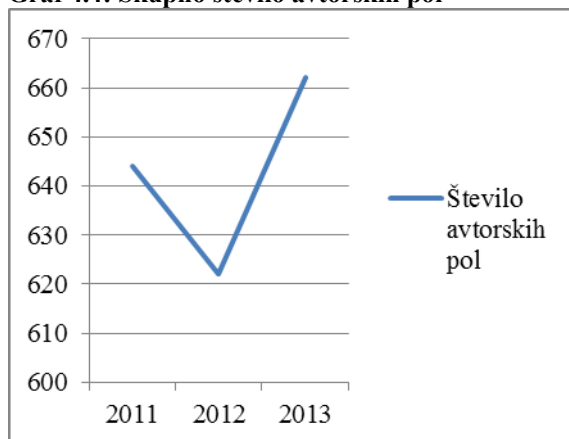

Graf 4.3: Povprečni stroški med leti 2011 in 2013

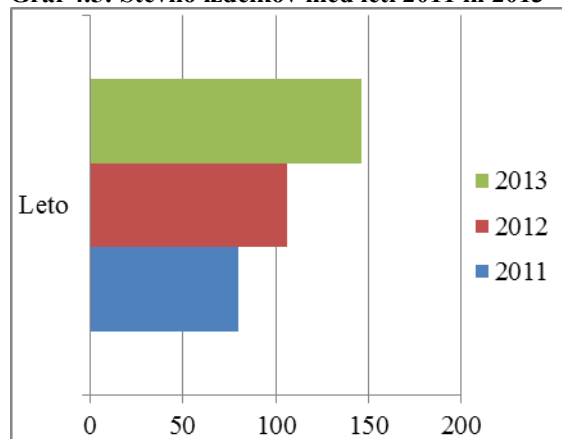

Vrednost števila AP je med letoma 2011 in 2012 padla za 3 %, med 2012 in 2013 pa je narasla za 6 %, med leti 2011 in 2013 pa je narasla za vse skupaj 3 %. Medtem je povprečje AP padlo prvo leto za 11 %, drugo leto za 17 % in med leti 2011 in 2013 za 26 %.

Graf 4.4: Skupno število avtorskih pol

Graf 4.5: Število izdelkov med leti 2011 in 2013

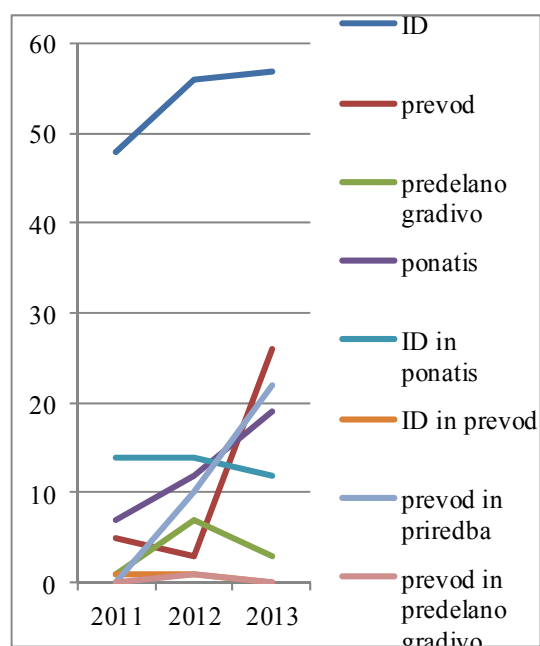
Število različnih izdelkov je prvotno naraslo za 25 %, drugo leto pa za 27 % in med prvim in tretjim letom za 45 %.

Pri načinu priprave gradiva je opaženo, da je največ ID, vse skupaj 161 del, ID s ponatise je bilo 40, samih ponatisov je bilo skupaj 38, prevodov pa 34 in prevodov s priredbami skupaj 32. ID so se povečala v dveh letih za 16 %, prevodi za 81 %, ID s ponatise so padla za 14 %, prevodi s priredbami so med letoma 2012 in 2013 narasli za 45 %.

Tabela 4.5: Št. izdelkov glede na način priprave gradiva

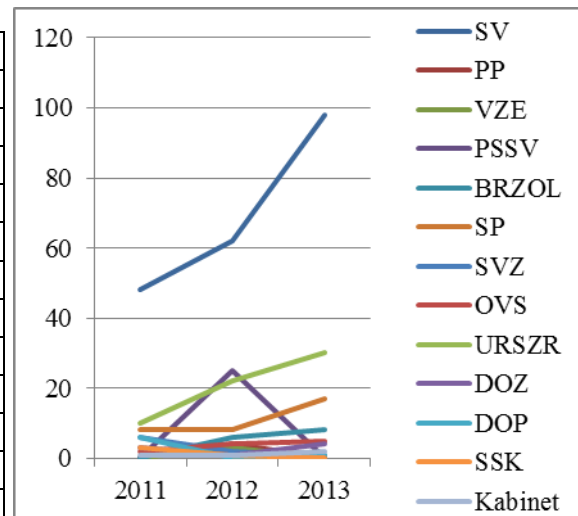
	2011	2012	2013
ID	48	56	57
prevod	5	3	26
predelano gradivo	1	7	3
ponatis	7	12	19
ID in ponatis	14	14	12
ID in prevod	1	1	0
prevod in priredba	0	10	22
prevod in predelano gradivo	0	1	0

Graf 4.6: Št. izdelkov glede na način priprave gradiva

Graf 4.7: Število del VSL naročenih s strani različnih naročnikov **Tabela 4.6: Število del VSL naročenih s strani različnih naročnikov**

	2011	2012	2013
SV	48	62	98
PP	0	4	0
VZE	0	3	0
BRZOL	0	6	8
SP	8	8	17
SVZ	6	2	1
OVS	2	4	5
URSZR	10	22	30
DOZ	3	1	4
DOP	6	0	1
SSK	3	1	0
Kabinet	1	1	2

Naročniki so sledeči: SV, Vojaško zdravstvena enota (VZE), Brigada zračne obrambe in letalstva, Služba za protokol (SP), Sektor za vojaške zadeve (SVZ), Obveščevalno-varnostna služba (OVS), Urad Republike Slovenije za zaščito in reševanje, zadeve (URSZR), Direktorat za obrambne zadeve (DOZ), Direktorat za obrambno politiko (DOP), Služba za strateško komuniciranje (SSK) in Kabinet ministrstva.

Pri naročnikih je SV kot glavni naročnik med leti 2011 in 2013 povečala število publikacij za 51 %, URSZR pa je število povečala za 33 %, SP je povečala zahteve za 53 %, SVZ je zmanjšal za 83 % in OVS povečal za 60 %.

4.5 Realizacije letnih načrtov

Tabela 4.7: Primerjava med letnimi načrti in realizacijami

	2011	2012	2013	Skupaj	Povprečje
Predvideni stroški	453.975	384.155	287.225	1.125.355	375.118
Dejanski stroški	226.828	206.882,72	162.914	596.624	198.875
% uresničenih stroškov	50	77	57	/	61
Število izdelkov	80	106	146	332	111
Realizacija (%)	40	27	18,49	/	28
Št. realiziranih izdelkov	32	28	27	87	29

Pri realizaciji je med celotnim časovnim obdobjem treh let značilna vedno manjša realizacija, procentualno in tudi količinsko. Hkrati pa, če se primerjajo še predvideni stroški, opazimo, da je število različnih izdelkov naraslo za 45 %, medtem ko je realizacija padla za 21,5 %. Dejanski stroški so padli za 28 %, medtem ko so uresničeni stroški nihali med 20-27 %.

V naslednjem delu bom izvedel primerjave med posameznimi spremenljivkami, in sicer med načrtovanimi, dejanskimi stroški in med realizacijami. Namen je predvsem ugotoviti faktor realizacije, torej koliko od načrtovanega je bilo uresničenega, in ugotoviti, za koliko se je povečala oziroma zmanjšala ena spremenljivka v razmerju do druge.

Med spremenljivkama, to sta število različnih izdelkov in realizacijo, opazimo povezavo, in sicer v obratnem razmerju. Pri številu različnih izdanih izdelkov je za vsako dodano enoto izdelka padec realizacije 0,48.

Medtem je pri načrtovanih stroških, ki so padli med tem časom za 54 %, v tem primeru razvidno, da za vsako enoto stroškov (za vsak €), ki pade, pade tudi realizacija za vrednost 0,58. Torej približno za polovico enote stroškov, kar pomeni, da če se načrtovani stroški znižajo za 1 %, je pričakovano znižanje realizacije za 0,58 %. Pri dejanskih stroških in realizaciji pa je ta vrednost sorazmerna z vrednostjo 1,3, torej, če padejo stroški za 1 %, se bo zmanjšala realizacija za 1,3 %.

Če pogledamo dejanske stroške, vidimo, da jih je bilo največ realiziranih leta 2012, kljub temu, da je bil naraščaj števila izdelkov za 25 %, kar bi po povprečnem razmerju med enoto

dejanskih stroškov in enoto števila izdanih različnih izdelkov (katera znaša 1,6) pomenilo vrednost 40 % padca. Vendar so stroški v resnici padli za samo 8 %. Takšen majhen padec pomeni avtomatsko večjo realizacijo.

Skupaj je bilo v razmahu treh let načrtovanih 1.125,3 € sredstev za 332 izdelkov. Realizacija je bila 596.624 € za vse skupaj 87 izdelkov. To pomeni, da je bila realizacija izdelkov 26 %, medtem ko je bila realizacija stroškov 53 %. Povprečni predvideni stroški so bili 375.118 €, povprečni dejanski stroški pa so bili za 47 % manjši od načrtovanih, in sicer 198.875 €. Povprečna realizacija je bila 28 % za 29 izdelkov, ki so se realizirali od povprečno 111 načrtovanih.

Podatkov o dejanskih izdanih publikacijah nisem mogel pridobiti, zato je bilo za potrebno razmerje med številom realiziranih izdelkov in stroški, v povezavi z razmerjem ID in prevodov, uvesti teoretično razmerje med tema dvema skupinama. Ob predpostavki, da se je razmerje ohranilo med številom prevodov in ID, se lahko torej ugotovi, da je bil v obdobju dveh let padec ID kar 32 %, medtem ko so se prevodi povečali za to vrednost. Kar pa se tiče sredstev, so ID dobila padec za 58,7 %, medtem ko so dobili prevodi za kar 316,3 % več sredstev. To pomeni, da so se stroški znižali za 1,8 % za vsak odstotek zmanjšanja števila izdanih izdelkov. Pri prevodih pa se je z vsakim povečanjem enote števila izdanih izdelkov dvignila cena stroškov za kar 9,9 %.

4.6 Interpretacija rezultatov

Izvedel sem analizo enoletnih načrtov izdajanja vojaškostrokovne in druge literature na MO, in sicer med leti 2011 in 2013. Analiza je vključevala 2 dela. Prvi del je bil sestavljen iz analize enoletnih načrtov, medtem ko se je drugi del osredotočil na realizacijo letnih načrtov.

Prvi del je bil sestavljen iz analize načrtov za posamezna leta in primerjave med vsemi tremi leti. Spremenljivke, katere sem uporabil, so bile število del, število AP, naklada, stroški, naročniki in način izdelave izdelkov.

Drugi del je vseboval realizacije, katere sem primerjal s prvim delom, in sicer s spremenljivko stroški. Realizacije so bile prikazane za vsako leto posebej in za vsa leta skupaj. V letu 2011 je bila v realizaciji navedena tudi naklada, vendar je bila v naslednjih letih izpuščena, tako da je na žalost nisem mogel vključiti v analizo.

Rezultate bom interpretiral za vsako leto posebej z obema deloma analize skupaj.

Leto 2011 je zaznamovalo nizko število različnih načrtovanih izdelkov (80), vendar s kar 40 % realizacijo načrta v smislu števila različnih izdelkov, medtem ko je bilo uresničene naklade 29 % s kar 50 % načrtovanih sredstev. Torej so s 50 % sredstev uspeli številčno realizirati 40 % različnih izdelkov, vendar s samo 29 % naklado. Tukaj gre verjetno za selekcijo izdelkov, ki imajo nizko naklado, v kolikor ne upoštevamo revije SV. Upravni del je imel v tem letu kar 50 % uresničitvev števila različnih del, medtem ko je SV imela približno 31 %. Glede načrtovane naklade so prevladovali promocijski materiali in Revija SV, katera je imela tudi največ stroškov. Nizko število različnih izdelkov, skupaj s številom AP, nakazuje na visoko število AP na delo, kar pomeni, da so bila takrat dela najbolj obširna. Kljub temu da je bilo v tem letu najmanj ID v okviru treh let, je treba izpostaviti, da je to verjetno posledica manjšega števila različnih del. Zanimivo je tudi dejstvo, da je bil to leto načrtovan en sam prevod, in to skupaj z ID.

Leto 2012 je zaznamovalo večje število različnih del, in sicer 106, kar je 25 % naraščaj, vendar, če upoštevamo, da je bila realizacija samo 18,5 %, skupaj s 57 % porabljenih sredstev od predvidenih stroškov, ki so bili manjši za 15 %, ugotovimo, da je bilo število realiziranih izdelkov (28) manjše kot prejšnje leto in da je bilo porabljeno (realizirano) več sredstev za manjše število realiziranih izdelkov. Večje število različnih izdelkov skupaj z relativno enakim številom AP v celoti pomeni nizko stopnjo AP na izdelek, kar nakazuje tudi na manj obsežne publikacije na splošno. Glede izdelkov je treba omeniti, da so znotraj URSZR imeli načrt izdajanja več kot milijon različnih zgibank glede različnih ujm in drugih pojavov, kar je

povečalo naklado za 54 % v primerjavi s prejšnjim letom, kar je pomenilo tudi za 43.000 € večji strošek. Pri naročnikih je bilo povečanje števila zahtevanih publikacij pri SV in pri URSZR, vendar je pri ostalih organih opaziti zmanjšanje števila različnih publikacij. Pomemben aspekt je tudi neodobritev načrta zaradi nepravčasne oddaje načrta ministru.

Leto 2013 je imelo najmanj načrtovanih stroškov, največje število načrtovanih različnih publikacij, najmanj porabljenih dejanskih finančnih sredstev in najmanjšo realizacijo. Hkrati pa se je uresničilo manj stroškov kot leta 2012. To je pomenilo tudi, da je bilo povprečje AP najnižje, saj je bilo AP relativno podobno kot pa prejšnja leta. Glede publikacij je ponovno treba omeniti zgibanke URSZR, ki so prevzele največje število, načrtovano znotraj naklade, in Revijo SV. Hkrati sta tudi največja naročnika SV in URSZR. Pomembno je izpostaviti tudi število prevodov, ki so dosegli skoraj polovico ID, ki pa še vedno prevladujejo znotraj kategorije načina izdelave izdelkov. Sledijo pa jim prevodi s priredbami. Torej, če pogledamo, katere so te publikacije, ugotovimo, da gre za prevode različnih slovarjev in navodila.

4.6.1 Interpretacija realizacij

Tabela 4.8: Podatki o realizacijah

	2011	2012	2013
Predvideni stroški	453.975	384.155	287.225
Dejanski stroški	226.828	206.882,72	162.914
% uresničenih stroškov	50	77	57
Število izdelkov	80	106	146
Realizacija (%)	40	27	18,49
Št. realiziranih izdelkov	32	28	27

Realizacija pomeni dejansko uresničitve vnaprej zadanih ciljev glede izdajanja VSL. Koliko izdelkov je bilo torej izdanih glede na enoletni oziroma dvoletni načrt.

Pri realizaciji sem izpostavil dve spremenljivki, in sicer stroške in število izdelkov. Stroški so ločenina načrtovane oziroma predvidene (vrednosti, vključene v letnih načrtih) ter na dejanske oziroma realizirane (vrednosti, vključene v realizaciji).

Ugotovljeno je bilo, da predvideni in dejanski stroški padajo, kar je obratno od realizacije in posledično tudi realiziranih izdelkov. Znotraj analize je bila izračunana tudi vrednost med temi spremenljivkami, s katero se lahko izračuna, koliko odstopa vrednost določene spremenljivke od povprečja. Za primerjavo lahko navedemo proračun MO med temi leti, in sicer je med 2011 in 2012 padel za 11 %, med 2012 in 2013 za 4 % in med 2011 in 2013 za 15 %. Načrtovani stroški so padli z 0,1 % proračuna MO iz leta 2011 na 0,07 % leta 2013,

oziroma z 0,05 % realiziranih stroškov na 0,04 % med to dobo. Če te vrednosti primerjamo s padci načrtovanih stroškov, in sicer 25 % prvo leto in 27 % drugo leto, opazimo, da je 15 % padec proračuna MO med celotnim obdobjem pomenil 45 % predvideno krčenje sredstev. Če pa pogledamo realizirana sredstva, pa to pomeni 23 % krčenje dejanskih sredstev med tem obdobjem.

Največjo stopnjo realizacije je doseglo leto 2011, in to z najmanjšim številom načrtovanih izdelkov in največjimi predvidenimi in dejanskimi stroški. Najmanjšo stopnjo pa je doseglo leto 2013 z najnižjimi stroški, vendar največjim številom predvidenih izdelkov.

Razmerje med načrtovanimi ID in prevodi nakazuje porast prevodov za 81 %, porast ID za 16 % v obdobju dveh let. Če pa tukaj upoštevamo še faktor realizacije, pa ugotovimo, da se je razmerje ID in prevodov spremenilo za 32 % v korist slednjih. To pomeni, da se je odstotek ID med vsemi publikacijami iz leta 2011 (približno 25 del) znižal z 92 % na 60 % leta 2013 (kadar je bilo izdanih približno 12 del). Odstotek prevodov pa se je, med istim obdobjem, zvišal z 8 % (2 izdana dela leta 2011) na 40 % (8 izdanih del leta 2013). Vendar se opazi razlika med povečanjem stroškov izdelave prevodov in med zmanjšanjem stroškov ID. Večanje stroškov in izdelave prevodov je namreč kar 5,4-kratno večje kot pa zmanjšanje stroškov ID.

5 Zaključek

V tem diplomskem delu sem raziskoval VSL v smislu formuliranja definicije samega pojma in letne načrte izdajanja vojaškostrokovne in druge literature znotraj MO v RS. Skozi dvodelno strukturo sem hotel prikazati rezultate moje raziskave, ki je bila v prvem delu kvalitativne narave, medtem ko je bila v drugem delu, kjer so bili analizirani letni načrti, kvantitativna. Na teh dveh področjih sem formuliral hipoteze, med katerimi se je prva navezovala na prvi del, drugi dve pa na drugi del.

Prva hipoteza je trdila, da »ne obstaja enotna definicija VSL, katera vsebuje pomen in hkrati vsebino, znotraj uradnih dokumentov MO v RS«. Ko smo torej preverili različne definicije, tudi tiste iz drugih virov, ki niso iz MO, je bilo ugotovljeno, da pravzaprav ni bilo celostno opredeljene definicije. Vsaka je namreč imela določeno pomanjkljivost, na primer znotraj Vojne enciklopedije je bila definirana vojna literatura, druga dva dokumenta sta definirala strokovno literaturo (Tovornik in novejša navodila iz leta 2006). Znotraj IMADE ni bilo izvedene celostne definicije, ta tudi ni bila poimenovana z besedo VSL, temveč s publikacijami, pravili in priročniki. Termin publikacije je bil uporabljen znotraj KoV ZDA, katera ima veliko bolj razvejan sistem, kakor je le-ta v Sloveniji. Pri nas pa so kritični trije dokumenti, in sicer Tovornikova Navodila za izdelavo strokovne literature iz leta 1992, Navodilo za izdelavo strokovne literature iz 2006 in Ukaz za uveljavitev hierarhije VSL v SV. Znotraj teh treh se pojavljajo različne definicije, katere so si bile nasprotujoče, predvsem v smislu formuliranja VSL. Na podlagi teh nasprotij in pomanjkljivo opredeljenih vrst VSL oziroma strokovne literature je lahko to razumljeno kot neenotno formuliranje pojmov in teorije VSL znotraj MO. S tem lahko potrdim prvo hipotezo, in sicer na podlagi pomanjkanja vsebnosti pomena in vsebine hkrati.

Druga hipoteza se je glasila: »Število posameznih izdelkov VSL se zmanjšuje zaradi vsesplošnega krčenja finančnih sredstev med leti 2011 in 2013 znotraj MO v RS.« To hipotezo sem preverjal s pomočjo letnih načrtov izdajanja vojaškostrokovne in druge literature znotraj MO. Na podlagi načrtovanih in uresničenih izdelkov sem le-te nato primerjal z načrtovanimi in dejanskimi finančnimi sredstvi. Ugotovil sem, da je število različnih načrtovanih izdelkov naraslo za 45 % med leti 2011 in 2013, medtem ko je število dejanskih izdelkov upadlo za 15,6 %. Dejanski stroški so medtem padli za 28 %, tako da je treba izpostaviti, da je število načrtovanih izdelkov naraslo, medtem ko je število dejanskih izdelkov padlo, skupaj z načrtovanimi in dejanskimi stroški. Če pa pogledamo dejansko

krčenje stroškov znotraj MO v smislu proračuna, pa tudi ugotovimo, da so padla finančna sredstva za 15 %. Na podlagi teh odstotkov lahko potrdimo hipotezo, in sicer na podlagi stroškov literature in celotnega proračuna MO v RS.

Zadnja hipoteza pa je trdila, da se »število izdelkov realizirane literature zmanjšuje sorazmerno z zmanjševanjem finančnih sredstev, ki so namenjena za izdelavo le-teh, med leti 2011 in 2013 znotraj MO«. Za preverjanje te hipoteze sem upošteval raven zmanjševanja števila izdelkov realizirane literature z ravniyo zmanjševanja finančnih sredstev. Že v prejšnji hipotezi sem nakazal povezavo med tema pojmomoma in potrdil, da obstaja, sedaj pa me je zanimala raven zmanjševanja teh dveh spremenljivk. Opazimo torej krčenje izdelkov za 15,6 % in krčenje izdatkov za 28 %. To pomeni, da se je za vsak odstotek krčenja izdatkov zmanjšalo za 0,55 % izdelkov. To nakazuje na povezanost med spremenljivkama, vendar ne sorazmerno, se pravi, da gre za nesorazmerno razmerje med tema dvema spremenljivkama. Potemtakem lahko zadnjo hipotezo ovržem. Kaj pa to razmerje pravzaprav pomeni? Predvsem to, da ni enakomerne porazdelitve stroškov na izdelke. V prilogah je lepo razvidno, kako so stroški različno porazdeljeni za različne artikle. Točnih podatkov glede realiziranih artiklov ni na voljo, vendar se lahko razberejo iz načrtov.

Na splošno pa so bile ugotovitve v prvem delu diplomskega dela, da je težko definirati pojem VSL s pomočjo uradnih dokumentov, ker se ta beseda uporablja v različnih pomenih, oziroma se pomen VSL uporablja z drugimi termini. Zato je glede tega potrebna definicija, ki bo pomensko in vsebinsko zadostna za uporabo znotraj uradnih dokumentov. Druga stvar je, da imamo v Sloveniji relativno dobro zastavljen sistem VSL, kadar ga primerjamo s KoV ZDA. Sistem je namreč preprost in teoretično obsega vse oblike potrebne literature. Probleme predstavljajo predvsem sredstva za realizacijo. Kadar govorimo o sredstvih za realizacijo izdelkov, je treba izpostaviti tudi človeški faktor, to so pisci besedil. Namreč pisci so tisti, ki vodijo razvoj literature naprej. V tej raziskavi nisem upošteval tega faktorja, kar pa ne pomeni, da ne bo treba v nadaljnje tudi le-tega raziskati.

V drugem delu pa je bilo ugotovljeno predvsem to, da je velik razkorak med načrti in realizacijami. Kot vzrok za ta razkorak lahko navedemo decentralizirano planiranje po organih znotraj ministrstva. Na videz je seznam neprioritiziran in brez dejanske hierarhije. V kolikor obstaja hierarhija VSL, potem bi tudi morali biti izdelki realizirani po tej hierarhični lestvici. Prav tako je optimizacija stroškov glede na vsebino literature slaba. Za primer lahko uporabimo razne zgibanke od URSZR, ki so bile natisnjene v takšnih količinah, da bi jo lahko skoraj vsak četrti Slovenec dobil. Točnih podatkov o realizaciji takšnih projektov nisem dobil, vendar se je treba vprašati, ali je potrebna predaja te vrste informacij na takšen način. Po

mojem mnenju je osrednji problem glede medijev VSL ta, da so iz 20. stoletja. Treba je stopiti v korak s časom in digitalizirati celoten sistem ter tiskati literaturo le po potrebi. V kolikor se opravi raziskava o tem, koliko se je privarčevalo s preklpom na CD-je, ki so prav tako star medij, bi verjetno ugotovili, da je bilo zapravljenega mnogo manj denarja kot pa s tiskanjem. Zanimivost je prav tako Revija SV, ki je bila vedno realizirana, in to v velikih nakladah. Za nadaljnje raziskave bi se lahko opravila primerjava med to revijo in na primer revijo Obramba, analizirali bi se stroški izdelave, naklada in tudi AP. Revija Obramba je tudi začela s svojim portalom, ki zadeva svetovne novice, orožje in na splošno oborožene sile. Podobno bi se lahko organizirala tudi SV, in sicer s kvalitetnimi kratkimi članki, reportažami in ostalimi rubrikami, ki so dejansko prisotne v tiskani verziji revije.

V tem diplomskem delu sem na začetku nakazal povezavo med standardizacijo in VSL ter izpostavil, da sta po mojem mnenju oba pojma močno povezana med seboj. Standardizacija, kot predpogoj za moderne oborožene sile, mora biti učinkovita in menim, da je VSL zelo dober pripomoček za uveljavljanje prve znotraj oboroženih sil. Prav zaradi tega sem mnenja, da je treba VSL dodatno preučevati ali pa vsaj prikazati stroki in študentom na bolj dostopen in pregleden način.

6 Literatura

1. ARMYPUBS. 2014. *Official Department of the Army Publications and Forms*. Dostopno prek: <http://armypubs.army.mil/> (16. avgust 2014).
2. Campbell, Brian. 1987. Teach Yourself How to Be a General. *The Journal of Roman Studies* 77:13-29. Dostopno prek: <http://www.jstor.org/stable/300572> (16. avgust 2014).
3. Connors, Robert J. 1983. Handbooks: History of a Genre. *Rhetoric Society Quarterly* 13 (2):87-98. Dostopno prek: <http://www.jstor.org/stable/3885636> (16. avgust 2014).
4. DoA. 1997. Army Regulation 34-4: Army Standardization Policy. Washington. Dostopno prek: <http://cdm16635.contentdm.oclc.org/cdm/ref/collection/p16635coll11/id/616> (13. julij 2015).
5. --- 2006. *The Army Publishing Program*. Washington: Department of the Army. Dostopno prek: http://armypubs.army.mil/epubs/pdf/r25_30.pdf (16. avgust 2014).
6. Dupuy, Trevor, ur. 1993. *International Military and Defense Encyclopedia*. Washington: Brassey's (US).
7. MORS. 2006a. Pravilnik o filmski in založniški dejavnosti v MO, št. 811-11-7/2005-34 z dne 24.7.2006. Ljubljana: MORS.
8. --- 2006b *Navodilo za izdelavo strokovne literature*, št. 604-16/2006-5 z dne 28.3.2006. Ljubljana: MORS.
9. --- 2007a. *Navodilo za pripravo in izdajanje periodičnih publikacij v SV*, 0070-20/2007-4 z dne 7.5.2007. Ljubljana: MORS.
10. --- 2007b. *Ukaz za uveljavitev hierarhije vojaške strokovne literature*. Ljubljana: MORS.
11. --- 2011. *Načrt izdajanja vojaškostrokovne in druge literature na MO za leto 2011 in dveletni načrt izdajanja literature za leti 2011 in 2012 – predlog za odobritev*, 023-25/2011-9 z dne 24.6.2011. Ljubljana: MORS.
12. --- 2012. *Odobritev predloga letnega in dveletnega načrta priprave publikacij ter drugih grafičnih izdelkov za leti 2012 in 2013*. Ljubljana: MORS.
13. --- 2013. *Odobritev predloga letnega in dveletnega načrta priprave publikacij ter drugih grafičnih izdelkov za leti 2013 in 2014*, 613-5/2013-1 z dne 15. 03. 2013. Ljubljana: MORS.

14. --- 2014. *Odobritev predloga letnega in dveletnega načrta priprave publikacij ter drugih grafičnih izdelkov za leti 2014 in 2015, 430-15/2014-16 z dne 06.06.2014*. Ljubljana: MORS.
15. Sala, John R. 1963. Why Textbooks? *Improving College and University Teaching* 11 (2):76-77. Dostopno prek: <http://www.jstor.org/stable/27562215> (16. avgust 2014).
16. SSKJ. 1994. Ljubljana: DZS.
17. SV. 2014. *Publikacije*. Dostopno prek: <http://www.slovenskavojska.si/publikacije/> (16. avgust 2014).
18. Žabkar, Anton. 2003. *Marsova dediščina, temelji vojaških ved, 1. knjiga*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
19. *Vojna enciklopedija 5*. 1974. Beograd: Vojnoizdavački zavod.
20. Tovornik, Anton. 1992. *Navodilo za izdelavo strokovne literature*. Ljubljana: MO.